

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Instituce volného času mládeže do 18 let

Karolína Šmídová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Karolína Šmídová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Instituce volného času mládeže do 18 let

Název anglicky

Institution of leisure time for youth under 18 years old

Cíle práce

Cílem práce je zjistit dostupnost volnočasových aktivit pro mládež do 18 let v daném regionu. Jak jsou tyto činnosti finančně dostupné pro jednotlivé skupiny obyvatel a s jakými problémy se nejčastěji setkávají poskytovatelé volnočasových aktivit.

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována pomocí výzkumných metod, které budou prostudovány z knižních publikací a příslušných zákonů. Část této práce bude také čerpána z relevantních internetových zdrojů.

Používanými metodami pro získávání podkladů pro praktickou část práce jsou jak kvantitativní metoda, konkrétně metoda dotazníku, tak metoda kvalitativní, konkrétně metoda polostrukturovaného interview.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

mládež, volnočasová aktivita, instituce, rodina, finanční prostředky, volný čas

---

Doporučené zdroje informací

- ČINČERA, J; KAPLÁNEK, M; SÝKORA, J (ed.) Tři cesty k pedagogice volného času. Brno : Tribun, 2009. ISBN 978-80-7399-611-6.
- HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. Pedagogika volného času. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6
- HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- ŠERÁK, Michal. Zájmové vzdělávání dospělých. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.
- VÁŽANSKÝ, M. Základy pedagogiky volného času. 2. upr. a dopl. vyd. Brno : Print – Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišenský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2016

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 3. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Instituce volného času mládeže do 18 let" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za jeho odborné a kvalifikované vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Petře Noskové za cenné rady a trpělivost a v neposlední řadě také své rodině za podporu po celou dobu studia.

Instituce volného času mládeže do 18 let

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá dostupností volnočasových aktivit pro mládež. Aktivity volného času jsou zaměřeny na konkrétní lokalitu a tou je město Jablonec nad Nisou. Dále jsou v práci nastíněny problémy, se kterými se mohou poskytovatelé a pracovníci těchto institucí setkat. Jedná se především o nedostatek finančních prostředků na činnost, zejména pro soukromé podnikatele, ale také se může jednat o převyšující poptávku nad nabídkou i přesto, že v tomto městě se nachází hojný počet organizací, ve kterých mohou děti a mládež trávit svůj volný čas. Tento problém se vyskytuje především u ZUŠ a DDM, protože si mohou dovolit zvolit nižší cenu školného a tak jsou jejich služby dostupné širší veřejnosti. Mládež může navštěvovat v době mimo vyučování základní uměleckou školu, středisko volného času, nízkoprahové zařízení, které je přístupné všem a rodiče tak nemusí platit školné nebo soukromé subjekty, které se snaží o rozvíjení jak psychické, tak i fyzické stránky dítěte. Podrobně je s těmito poskytovateli volnočasových aktivit, seznámeno v praktické části práce. V teoretické části je naopak vymezeno financování aktivit a dále je zde lehce nastíněno legislativní zakotvení. V závěru práce je zhodnocení zjištěných výsledků.

Klíčová slova: mládež, volnočasová aktivita, instituce, rodina, finanční prostředky, volný čas

Institution of leisure time for youth under 18 years old

Summary

This thesis deals with the accessibility of leisure activities for youth. Leisure activities are focused on the particular locality which is the town of Jablonec nad Nisou. Furthermore, this outlines the problems which the providers and staff of these institutions encounter. These are mainly a lack of funds for their operation, especially for private entrepreneurs, but also an excess of demand over supply. Nevertheless, this city offers many facilities where children and young people can spend their leisure time. The above-mentioned issue occurs primarily at art schools and youth centers because these can afford to choose lower school fees and therefore their services are accessible to a wider public. Apart from school lessons, the youth may attend art schools, leisure centers and low threshold facilities which are open to everybody and parents also do not have to pay school fees or pay the private entities that are trying to develop the physical as well as the mental aspects of the child. The practical part of this thesis takes a closer look to those providers of leisure time. On the contrary the financing of those activities is defined in the theoretical part where also the legislative basis is slightly outlined. The conclusion includes the evaluation of obtained results.

Keywords: youth, leisure activities, institution, family, financial funds, leisure time

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl a metodika.....	13
	2.1 Cíl práce.....	13
	2.2 Metodika.....	13
3	Teroretická východiska.....	15
	3.1 Volný čas.....	15
	3.1.1 Funkce volného času.....	16
	3.1.2 Pohledy na volný čas.....	18
	3.1.3 Funkce výchovy ve volném čase.....	21
	3.1.4 Institucionální podmínky výchovy ve volném čase.....	24
	3.2 Mimoškolní výchova.....	25
	3.2.1 Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase.....	26
	3.2.2 Financování středisek volného času.....	29
	3.2.3 Sdružení dětí a mládeže ve volném čase.....	30
	3.3 Zájmová činnost.....	34
	3.3.1 Kategorizace zájmových činností.....	34
	3.3.2 Klasifikace forem zájmové činnosti.....	37
	3.3.3 Organizační formy zájmových činností.....	37
	3.3.4 Motivování zájmových činností.....	39

3.3.5 Význam zájmové činnosti v životě každého jedince	40
3.3.6 Volba zájmové činnosti	41
3.3.7 Podmínky zájmové činnosti	41
3.4 Rodina	41
3.5 Mládež	42
3.6 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	43
3.7 Některé problémy, se kterými se setkávají vychovatelé a pedagogové volného času ve své praxi	45
4 Vlastní práce	47
4.1 Cíl výzkumu	47
4.2 Metodika výzkumu	47
4.3 Vybrané instituce volného času pro děti a mládež v dané lokalitě	49
5 Data a diskuse	52
5.1 Kvalitativní analýza	52
5.2 Popis zkoumaného vzorku a průběh výzkumu	57
5.2.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření	58
6 Výsledky	75
7 Závěry a doporučení	78
8 Závěr	79
9 Seznam zdrojů	82

9.1 Odborná literatura	82
9.2 Internetové odkazy	84
Seznam tabulek	85
Seznam grafů	86
Přílohy.....	87

1 Úvod

Volnočasové aktivity jsou nedílnou součástí každého člověka od narození až po stáří. Člověk by měl mít ve svém životě neustále nějaké zájmové činnosti, které budou rozvíjet jeho fyzickou i psychickou stránku osobnosti. V dětství a mládí za naše zájmové činnosti rozhodují rodiče a zkouší tak mnoho druhů volnočasových aktivit, které by nás mohli bavit. S postupem času je jen a jen na nás, jakým činnostem se budeme věnovat a jak často. Zda budeme pokračovat v tom, co jsme dělali od dětství, nebo budeme zkoušet více aktivit, které nás budou bavit. Je nezbytné, aby člověk i v pokročilém věku, měl nadále nějaké koníčky a zájmy. Může se jednat například o zahrádkářství, které je v poslední době velmi rozšířené nebo různé druhy cvičení na protažení celého těla či hromadné diskuse na určité téma.

V Jablonci nad Nisou je mnoho možností, jak pro děti a mládež, tak pro dospělé, ale i pro seniory. Naše město se snaží, aby všechny věkové kategorie naplno využívaly svůj volný čas, a proto je zde mnoho zařízení a institucí.

Ve městě se nachází atletická hala, ve které jsou pravidelně pořádány závody a různé meetingy, městský bazén, hokejový a fotbalový klub, ZUŠ, DDM, nízkoprahové zařízení, které mohou děti a mládež využívat, když si neví rady např. s domácími úkoly a referáty. Toto centrum se také snaží o začlenění dětí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí, poskytuje odborné informace, pomoc a cenné rady. Nachází se zde ale i spousta soukromých subjektů, které se také snaží o výchovu dětí mimo vyučování, jedná se především o taneční školy. Děti a mládež tak mají na výběr nejenom z latinsko-amerických tanců, hip-hopu a break dance, ale také z moderního tance a klasického baletu. Nachází se zde také biatlonový klub, který využívá výbornou polohu našeho města a skvělé podmínky pro trénování dětí a mládeže v zimním období.

V Jablonci nad Nisou se již zrodilo několik hvězd, jedná se zejména o Gabrielu Soukalovou, která je mistryně světa v biatlonu, Barboru Špotákovou, která je dvojnásobná vítězka olympijských her nebo třeba Nikolu Sudovou, která byla druhá na MS v jízdě na boulich a další. A tak se tedy poskytovatelé, trenéři a pracovníci v institucích volného času

snaží najít a vytrénovat další hvězdy, které by reprezentovaly nejenom město Jablonec nad Nisou, ale také celou Českou republiku.

V úvodu diplomové práce bude čtenář seznámen s teoretickými východisky, které se vztahují k volnému času a funkcím volného času. Dále jsou v práci vymezeny různé pohledy na volný čas a podrobně rozepsány zájmové činnosti, motivace zájmových činností a financování středisek volného času. Tato střediska jsou v České republice nejrozšířenější organizací, a tak je důležité financování zmínit. Je zde také vysvětlen pojem rodina, mládež a v neposlední řadě jsou v práci vypsány problémy, se kterými se mohou poskytovatelé a pedagogové volného času setkat. V úvodu praktické části budou představeny a charakterizovány vybrané instituce volnočasových aktivit, ve kterých byly provedeny rozhovory s pracovníky a poskytovateli zájmových činností. Důležitou částí je pak kvalitativní analýza, ve které jsou shrnuty poznatky z kvalitativního výzkumu. Tyto výsledky pomohly k doplnění informací k dotazníkovému šetření. V druhé části praktické práce jsou popsány výsledky z dotazníkového šetření, které byly stěžejní částí celé práce. Dotazníky byly určeny rodičům a týkaly se volnočasových aktivit jejich dětí a zájmových činností, které děti vykonávají. Poslední částí diplomové práce jsou výsledky, které byly zjištěny pomocí obou metod, dále je zde diskuse, závěr, doporučení a použité zdroje.

Téma diplomové práce je autorce blízké. Již od útlého věku navštěvovala mnoho volnočasových aktivit. Chodila na balet do taneční školy DaM, na základní umělecké škole navštěvovala hodiny klavíru a věnovala se také zpěvu. Během základní školy, se věnovala mnoha zájmových aktivitám v rámci školy. Za svůj dosavadní život vyzkoušela mnoho zájmových aktivit, které ji velmi obohatily život a pomohly v rozvíjení její osobnosti. V současnosti ji otázka volného času není cizí a snaží se ho tak využívat naplno.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zjištění dostupnosti volnočasových institucí v dané lokalitě - Jablonci nad Nisou. V Jablonci nad Nisou se nachází nespočet institucí, kde mohou děti a mládež trávit svůj volný čas a proto bylo toto město vybráno záměrně. Není snadné zvolit, jaký kroužek bude pro dítě přínosem, a který by ho bavil, ale je nezbytné, aby děti a mládež svůj volný čas trávili smysluplně. Jablonec nad Nisou se snaží některé organizace podporovat finančně, a proto si tyto kroužky může dovolit většina obyvatelstva. Zůstává jen otázkou, zda rodiče chtějí, aby jejich děti měly nějaké mimoškolní aktivity, které budou napomáhat v jejich rozvoji, nebo pro ně není podstatné, jak děti tráví svůj volný čas.

Mezi další cíl patří zjištění nejčastějších problémů, se kterými se pracovníci v institucích volnočasových aktivit setkávají.

2.2 Metodika

Diplomová práce byla rozdělena do dvou částí. Teoretická část byla zaměřena na vysvětlení základních pojmů, jako jsou volný čas, funkce volného času, mimoškolní výchova, zájmové činnosti dětí a mládeže nebo také nízkoprahové zařízení, ve kterých mohou děti a mládež vykonávat smysluplné aktivity a využívat tak svůj volný čas. Dále v této části práce bylo vysvětleno, kdo je a k čemu by měla sloužit rodina, vymezení pojmu mládež nebo jak lze děti a mládež motivovat k zájmové činnosti a jak lze tyto formy činnosti klasifikovat a kategorizovat. V neposlední řadě jsou zde uvedeny i některé aktuální problémy, se kterými se mohou vychovatelé a pedagogové volnočasových aktivit setkat ve své praxi. Teoretická část práce byla zpracována pomocí výzkumných metod, které byly prostudovány z knižních publikací a příslušných zákonů. Část práce byla také čerpána z relevantních internetových zdrojů.

Praktická část práce těží z vyplněných předem připravených dotazníků, které byly osobně rozneseny do základních škol v Jablonci nad Nisou, při konání třídních schůzek

a byly tak rozdány rodičům k vyplnění. Správně bylo vyplněno 124 dotazníků ze 160 roznesených. Cílem tohoto výzkumu bylo zjištění, jaká je dostupnost těchto institucí v Jablonci nad Nisou, jaké mimoškolní aktivity jsou nejčastěji využívány nebo také jaká je finanční náročnost na využívání kroužků pro děti a mládež.

Druhá část praktické práce je složena z polostrukturovaných interview. Respondenti byli pracovníci v institucích, které se zabývají volným časem pro děti a mládež ve městě Jablonec nad Nisou. Bylo vybráno 6 dotazovaných z různých organizací (DDM, ZUŠ, nízkoprahové zařízení, soukromá taneční škola, základní speciální škola), se kterými byl proveden rozhovor. Cílem tohoto výzkumu bylo zjištění, s jakými problémy se nejčastěji pracovníci těchto organizací setkávají, kde instituce vykonávající volnočasové aktivity získávají finanční prostředky na svou činnost, kdo je jejich zřizovatelem a také, zda pociťují v rámci města konkurenci.

3 Teoretická východiska

3.1 Volný čas

Volný čas může být vysvětlen jako protiklad práce a povinností, které jsou nutností v běžném životě každého člověka. Je to tedy doba, kdy si své činnosti svobodně a dobrovolně vybíráme, která nám přináší pocit radosti a uspokojení. Může se jednat o zábavu, rekreaci, odpočinek, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolné společensky prospěšné činnosti i časové ztráty s těmito činnostmi spojené.

Do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním spojené, základní péče o vzhled a osobní věci, práce spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a časové ztráty. Do volného času také nepatří činnosti zajišťující biologickou existenci člověka. Důležitou specifikací volného času mládeže je z výchovných důvodů jeho pedagogické ovlivňování. Protože děti ještě nemají dostatek zkušeností a nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností, potřebují vedení, které bude citlivé. Je ale nutné, aby toto vedení bylo nenásilné a přitažlivé, jinak nebude splněna podmínka účinnosti. Účast na nich je dobrovolná. Velikost ovlivňování volného času je závislé na věku dětí a mládeže, jejich mentální i sociální vyspělosti i na charakteru rodiny.

Prostředí, ve kterém děti a mládež tráví volný čas je různorodé. Mohl by to být jak domov, škola, tak také společenské organizace a instituce. Mnoho dětí také bohužel tráví svůj volný čas ve veřejných prostorech, venku, na ulici, kolikrát bez dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých. Tyto okolnosti jsou neuspokojivé, je tím ohrožena výchova dětí a také jejich bezpečnost. Děti a mládež mají docela hodně volného času, a proto by měla mít společnost zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Na prvním místě je to samozřejmě záležitost rodiny. Rodina však nemůže plně zabezpečit výchovu dětí ve volném čase, protože pro tuto funkci nemá dostatek času a chybí jí i potřebné materiální vybavení a odborná kvalifikace. Rodina také nemůže plně uspokojit potřebu dětí, především dospívajících, kteří se scházejí se ve skupinách svých vrstevníků. Škodlivé a nedomyšlené jsou také tendence omezování nebo rušení zařízení pro výchovu mimo

školu. Zkušenosti, získané z historie i ze zahraničí potvrzují, že prevence výchovy dětí je účinnějším a také levnější než náprava chyb a následná převýchova (Pávková a kol., 2001). Volný čas je čas, se kterým může každá osoba nakládat dle svého mínění a svých zájmů. Je to v podstatě doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času, který věnujeme na práci, péči o rodinu a domácnost nebo péči o vlastní fyzické potřeby (Průcha, Walterová, Mareš, 2008).

Volný čas může být také chápán jako doba, která každému jedinci umožňuje svobodnou volbu činnosti. Každý tuto činnost provádí dobrovolně, má z ní vlídné zážitky a pocity uspokojení. Je to doba, která není určená k nicnedělání (nebo jen v malé míře) ale k tomu, aby ji člověk využil k jiné činnosti, než je ta, která je pro nás povinná. Je to doba, která je určená k odpočinku, zábavě a rozvoji vlastní osobnosti. Je to tedy čas, který každý chápe dle svého, ale jedná se o svobodné rozhodnutí. Mezi sporné činnosti patří třeba domácí práce, nákupy, příprava do školy a jiné (Hájek a kol., 2004).

Volný čas je čas, který si každý člověk volí svobodně a vykonává takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek. Tyto činnosti by měly rozvíjet a obnovovat jeho tělesné a duševní schopnosti a také tvůrčí schopnosti. V tomto čase je každý jedinec sám sebou, nejvíce patří sám sobě, vykonává převážně svobodné a dobrovolné činnosti ze svého vnitřního podnětu a zájmu. Pojem volný čas může zahrnovat: odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání a dobrovolné společensky prospěšné činnosti. Charakteristickou zvláštností volného času mládeže je to, že je potřebné pedagogické ovlivňování z výchovných příčin. Mládež nemá ještě dostatek zkušeností a znalostí, aby se správně orientovala v různých oblastech zájmových aktivit, potřebuje šetrné a nenásilné vedení a vhodně motivovanou rozmanitou nabídku činností, ze kterých si dobrovolně vybere (Němec a kol., 2002).

3.1.1 Funkce volného času

Funkce volného času se dají hodnotit ve dvou úrovních, první úrovní jsou společenské funkce a druhou jsou funkce volného času významné pro člověka. Existuje mnoho různých členění funkcí volného času. Většinou se tyto funkce vztahují

ke společnosti nebo k jedinci. V centru zájmu každého jedince může být spíše vztah společnosti a volného času, nebo vztah volného času a životního způsobu, či volný čas jako prostor pro nezávislou volbu činností. V určování funkcí se také prolíná to, zda se jedná o optimistické, skeptické nebo realistické přístupy k možnostem volného času (Knotová, 2011).

Funkce volného času jsou ve společenských vědách jednou z nejstarších a nejvíce probíraných témat. Obecně přijímané jsou tři základní funkce, které by měl volný čas plnit:

- zábava (uspokojování vlastních potřeb, vymanění se z nudy),
- odpočinek (psychický fyzický odpočinek, náhrada únavy, načerpání síly),
- vlastní rozvoj osobnosti člověka (osvobození od automatismu) (Hradečná, 1995).

Toto rozdělení je velmi jednoduché, které neposkytuje celkovou představu o veškerých možnostech, které nám volný čas přináší. Podrobnější dělení funkcí volného času:

- rekreace (uzdravení, shromažďování sil, duševní uvolnění),
- kompenzace (pobavení, radosti, vyrovnání slabín, lehkovážnost, vědomé vzdání se pravidel a norem),
- edukace (poznání, vzdělávání, přání po zážitcích, výměna rolí),
- kontemplace (klid, meditování, čas pro sebe sama, autoreflexe)
- komunikace (nutnost sdělení, kontakt, hledání sociálních vztahů, solidarita, láska, empatie),
- integrace (společenské vztahy, hledání citové jistoty, pocit vzájemnosti, rituály, tradice, skupinové vědomí),
- enkulturace (tvůrčí rozvoj, samostatný růst schopností, kreativní uplatnění, fantazie, neorganizovanost),
- participace (potřeba aktivit, vlastní popud, potvrzení sebe samého, spolurozhodování, spolupráce, spoluodpovědnost) (Važanský, 1992).

Uvedené okruhy tvoří vzájemně propojený komplex, ve kterém rekreace, kompenzace, edukace a kontemplace mají spíše osobní charakter, kdežto komunikace, integrace, participace a enkulturace charakter všeobecný. Přestože v moderním světě převažuje zaměření na uspokojování rekreačně-kompenzačních potřeb, perfektním cílem

by mělo být přemáhání jednostrannosti při prožívání použitelného času, aby se člověk i společnost mohli vyváženě rozvíjet (Važanský, 2001).

Udivující je situace, při které osoba ve svém volném čase pokračuje v konání činnosti podobné jeho pracovní náplni. Nejvýznamnější roli tu hraje zvyk a bezprostřední vztah k této práci. Svou účast může mít i velmi úzké zaměření, které dlouhodobě zdokonaluje pouze určitou část individuálního vlohu. Úspěchem je ohraničený pohled na existenční možnosti. Dalším výsadním činitelem, který hraje úlohu ve výběru činností pro volný čas, může být i tělesně nebo duševně obtížná práce, která jedince velmi unavuje a omezuje ho v možnostech věnovat se ve svém volnu obtížnějším činnostem, které by požadovaly psychickou nebo duševní čilost (Šerák, 2009).

3.1.2 Pohledy na volný čas

Na problematiku volného času je možné nahlížet ze všelijakých pohledů.

1. Ekonomické hledisko - zde je podstatné, kolik prostředků společnost vloží do institucí pro volný čas a jakým stylem se alespoň část výdajů navrátí zpět. Z volného času se stal obor, který se využívá jak pro výchovnou a vzdělávací aktivitu, tak také komerčně. Průmysl volného času je v tržních ekonomikách nezávislým a převážně rozvíjejícím se oborem, který se však vzdává vzdělávacích cílů a kultivací osobnosti. Je jasné, že čilý člověk podá lepší pracovní výkon, snadněji zvládá mezilidské poměry na pracovišti. Při zájmových aktivitách mohou lidé získávat nové znalosti, které mohou využít i v práci nebo při rekvalifikaci. O úrovni společnosti dokazuje i to, kolik prostředků vkládaných do tohoto odvětví je neprozíravé, výdaje se bohatě vrátí v budoucím životě.

2. Sociologické a sociálněpsychologické hledisko - je důležité pozorovat, jak se aktivity ve volném čase podílejí na utváření mezilidských vztahů, jestli pomáhají tyto vztahy zlepšovat. Z toho důvodu byl volný čas dětí a mládeže nespočetněkrát předmětem přemýšlení rodičů, pedagogů, psychologů, kriminalistů a v neposlední řadě sociologů a filozofů. Důležitá je také určitá možnost náhrady vlivu některých problémových rodin a stupně sociální péče ve volném čase. Nedílnou součástí každého jedince je tvoření

formálních a neformálních skupin na základě společenských cílů. Je jasné, že metoda využívání volného času u dětí je ovlivněn sociálním prostorem. Velmi vlivný je účinek rodiny. Rodiče slouží svým potomkům jako vzory, buď kladně, nebo záporně. Rodiny, které nevykonávají dobře svou výchovnou úlohu, se mnohdy vyznačují lhostejností k tomu, jak dítě tráví svůj volný čas.

Školy, výchovná zařízení i další subjekty mají možnost tuto chybu do jisté míry nahradit vzdělaným pedagogickým vedením. Jestliže se to nepovede, je zvýšené riziko, že se dítě umístí do vlivu nechtěné vrstevnické skupiny, kde může být jeho vývoj ohrožen. Stav je obtížný skutečností, že v době, kdy děti a mládež dospívají, roste význam vrstevnických skupin, chybí dostatek nabídky institucí pro volný čas, která by byla dosažitelná a zajímavá i dětem z méně iniciativního či sociálně slabšího rodinného prostředí a také osobám s průměrnými, ba dokonce podprůměrnými vlohými.

Nepřítomnost kladných sociálních vazeb, nedostatek citu, pocit, že o mě nikdo nemá zájem a nikdo o mne nestojí, opětovné nezdary ve škole, dlouhotrvající pocit nudy, to vše jsou faktory, které formují jedince, se kterými jde nakonec zacházet a kteří mnohdy pátrají a nacházejí možnost seberealizace v sociálně závadném prostředí. Jedním ze značně působících sociálních vlivů jsou také společné sdělovací prostředky, především televize. Jejich účinek je zajiště v mnoha ohledech pozitivní, zapotřebí je ale brát v úvahu i značné nebezpečí, které plyne z případných nevhodných pořadů a z toho, že některé děti a mládež pobývají u televize velmi mnoho času, vlastní aktivita je zaměňována pasivním sledováním akcí bez hlubšího poznatku. I zde bychom měli hledat původ v nevyhovujícím či nevhodném pedagogickém vedení (Pávková a kol., 2001).

3. Politické hledisko - nutno promyslet, jak a do jaké míry bude stát svými institucemi zakročovat do volného času obyvatelstva, jaká bude školní politika, zda v rámci školské soustavy bude poskytována příslušná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času. Při působení volného času dětí a mládeže by stát neměl poškozovat jeho základní zvláštnosti. Státní zainteresovanost o volný čas dětí a mládeže tkví zejména:

- ve zřizování a ovlivňování institucí pro volný čas dětí a mládeže,

- v pomoci institucím, sdružením a spolkům, které pracují s dětmi a mládeží,
- ve formování podmínek pro uspokojování samovolných aktivit dětí a mládeže mimo organizovanou činnost,
- ve formování pozitivních postojů dospělých příslušníků společnosti k dětským aktivitám ve volném čase,
- ve vytváření pedagogiky volného času a přípravy kvalitních i dobrovolných pedagogů pro tuto činnost.

Ve městech a obcích by měla nabídka aktivit pro volný čas vytvářet funkční systém bez upřednostňování organizací, institucí či majetkoprávních vztahů. Na této nabídce by se měli účastnit všichni partneři na základě dohod a využívat státní a obecní zdroje, platby uživatelů i sponzorské dary. Nabídka používá místní zdroje majetkové, prostorové i personální (Pávková a kol., 2001).

4. Zdravotněhygienický pohled - volný čas kontroluje především, jak lze podporovat zdravý fyzický i psychický vývoj člověka. Zdravotníky interese uspořádání režimu dne, dodržování křivky výkonnosti jedince, hygiena prostředí i sociálních vztahů, hygiena psychického života. Správné využívání volného času se kladně osvědčuje ve zdravotním stavu každého jedince.

5. Pedagogické a psychologické hledisko - bere v úvahu věkové i osobní zvláštnosti a jejich uznávání ve volném čase. Je také nezbytné uvážit, do jaké míry a jakým způsobem činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování biologických i duševních potřeb jedince. Pedagogické působení na volný čas by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich samovolnost, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů, pozitivní citové odezvy, ale poskytovat i pocit bezpečí a jistoty. Aktivity ve volném čase konané na základě svobodné účasti a vhodným pedagogickým způsobem motivované a orientované poskytují příležitost pro rozvoj všech stránek osobnosti, fyzických a psychických vlastností i sociálních vztahů. Volný čas dětí a mládeže a starost o něj má z pedagogického hlediska dva úkoly:

- přímé naplňování volného času logickými činnostmi rekreačními i výchovně vzdělávacími- tedy **výchova ve volném čase**,
- **výchova k volnému času**, která člověka informuje o množství zájmových činností, poskytne mu v nich primární orientaci a na základě vlastních zkušeností v různých odvětvích mu pomůže najít oblast zájmové aktivity, která mu umožní možnost uspokojení a seberealizace.

O volném čase dětí se mluví jako o riskantním faktoru. Jeho množství poměrně roste, ale kvantita neznamená nárůst kvality. Přehlednutí pedagogického ovlivňování volného času by mělo negativní následky. Přibývající závislost mladé generace na drogách a hracích automatech jsou toho důkazem (Pávková a kol., 2001).

3.1.3 Funkce výchovy ve volném čase

Oblast výchovy ve volném čase má své charakteristické funkce. Můžeme určit funkce výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Jednotlivé druhy zařízení, organizací a institucí pro výchovu ve volném čase, v době, která se koná mimo školní vyučování, splňují tyto funkce v různém rozsahu, různými způsoby dle svých úkolů.

Smysl jednotlivých funkcí se během historického vývoje měnil. První organizace, které se staraly o děti školního věku v době mimo vyučování, například útulky, spolky, dobrovolná sdružení, dávaly důraz na sociální a preventivní funkci. Nezbytné bylo děti ohlídat, připravit jim přijatelné zázemí a zaměstnat je tak, aby se nemohly věnovat nevhodným a nežádoucím aktivitám. Postupem času získávala význam funkce výchovná nebo výchovně-vzdělávací. Potvrdilo se, že promyšlené a záměrné působení na osobnosti dětí a mládeže mělo i zdravotní, sociální a preventivní výsledky.

Jiný obsah jednotlivých funkcí měly instituce, které byly určené nejen pro děti, ale také pro dospělé, například tělovýchovné instituce, subjekty, které jsou zaměřené na pobyt v přírodě, kulturní a osvětová zařízení, spolky a podobně. V současnosti se za hlavní považuje funkce výchovně-vzdělávací. Je na ni kladen obzvlášť velký důraz. Jednotlivé druhy organizací pro výchovu mimo vyučování ve volném čase se na uskutečňování této

funkce podílejí podle legislativně vytyčeného poslání a charakteristických možností. Tkví v záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných dětí a mládeže, dosahování skutečných cílů pomocí promyšleně volených pedagogických prostředků. Poskytuje možnost působení na všechny vrstvy osobnosti, tělesnou, psychickou i sociální, dle orientace výchovné organizace (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

Výchova ve volném čase zvláště pomáhá uspokojovat a kultivovat potřeby, usměrňovat, uspokojovat, rozšiřovat a prohlubovat zájmy, objevovat a zdokonalovat osobité schopnosti vychovávaných jedinců. Skrz pestré a zajímavé aktivity lze děti, mládež ale i dospělé inspirovat k osobnostně i společensky potřebnému využívání volného času, k dosažení nových vědomostí a dovedností, k uvědomění si významu celoživotního vzdělávání. Současně se rozvíjejí poznávací procesy a budují žádoucí rysy osobnosti. Úspěchy ve volnočasových aktivitách způsobují pocit uspokojení, příležitost k seberealizaci a pozitivnímu sebehodnocení. Na základě zkušeností z různorodých aktivit si lidé zhotovují názor na život, společnost, svět kolem nás.

Neméně důležitá je funkce zdravotní. Všechna výchovná působení ve volném čase, v době mimo vyučování musí napomáhat k zdravému tělesnému, duševnímu i sociálnímu vývoji. Dobrý zdravotní stav vychovávaných lze podpořit různými metodami. Např. usměrňovat režim dne tak, aby odpovídal lidským biorytmům a uspokojoval individuální zvláštnosti každého člověka. Iniciovat a poskytovat možnosti k vydatnému pohybu, nejlépe venku, na zdravém vzduchu. Podněcovat ke zdravému stravování vytvářením a upevňováním zdravých stravovacích návyků. Rozvíjet a upevňovat hygienické návyky. Tato oblast je velmi důležitá stejně jako oblast stravovací zvláště při práci s dětmi a mládeží, kdy zvyky nejsou kolikrát uspokojivě upevněné nebo ani vytvořené z rodiny. Důležité je i dodržování zásad bezpečnosti práce.

Sociální funkci zajišťují jednotlivé instituce a subjekty pro výchovu ve volném čase různými způsoby a v jiné velikosti. Tuto funkci lze chápat několika způsoby. Mnohdy je sociální funkce chápána jako péče o děti, opatření jejich bezpečnosti, dohledu a odpovídajícímu zaměstnání v době, kdy skončilo vyučování ve škole a rodiče jsou ještě v zaměstnání nebo nějak jinak zaneprázdněni. Sociální funkce v tomto pojetí zajišťují

zvláště školská zařízení, která pracují v době mimo vyučování s mladšími dětmi, zejména školní družina.

Ve velké míře zajišťují tuto sociální funkci i výchovné a ubytovací organizace, například domov mládeže, škola v přírodě, internát a zejména organizace pro ústavní a ochrannou výchovu a organizace sociální péče. Sociální funkce ale může mít i jiné pojetí. Ve volném čase se lidé dostávají do pestrých druhů sociálního prostředí. Mají tak šanci navazovat nové sociální vztahy, většinou s lidmi, se kterými je slučují podobné zájmy, názory, postoje (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

Volnočasové skupiny mívají rozmanitou strukturu z hlediska věku, sociálního postavení, zdravotního stavu a podobně. To dává velmi mnoho šancí pro rozvoj sociálních pravomocí, komunikativních dovedností, sociální interakce a vnímání. K socializaci člověka přispívá právě účast ve volnočasových sociálních skupinách. Sociální funkci výchovy ve volném čase je možno chápat i jako možnost k vyrovnávání se s různostmi mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami dětí v rodinách. Je možno do určitého rozsahu pomoci dětem z méně podnětného nebo nějak pochybného rodinného prostředí. V programech organizací, institucí a různorodých subjektů pro výchovu ve volném čase, mimo školní vyučování se stále více protlačuje důraz na prevenci záporných patologických jevů, například závislostí na návykových látkách, agresivity, netolerance.

Školské instituce, které se účastní na výchově ve volném čase, pracují převážně v oblasti nespecifické základní prevence. Ta je z hlediska efektivity velmi příznivá. Je snadnější problémům zamezovat než je řešit. Je také levnější, protože výdaje na převýchovu jsou velké a výsledky nejsou spolehlivé. Proto stojí za to poskytovat co největší pozornost, včetně materiálních nástrojů, právě základní prevenci. Avšak dnešní společenská situace tuto skutečnost dostatečně nepřijímá (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

3.1.4 Institucionální podmínky výchovy ve volném čase

Na výchovu ve volném čase se kromě rodiny podílí různé organizace, které jsou ze soukromé, státní i nestátní sféry. Institucionální podmínky pro výchovu ve volném čase v ČR budují:

- státní organizace - především organizace v gesci rezortu školství (především zhotovování podmínek pro děti a mládež- školní družiny školní kluby, střediska volného času, základní umělecké školy, ale do této skupiny se počítají také domovy mládeže nebo jazykové školy), v rezortu kultury (muzea, galerie, knihovny, kulturní střediska, hvězdárny, kina, divadla), z části v rezortu zdravotnictví (lázně, sanatoria, léčebny apod.) a sociálních věcí (ústavy, nízkoprahové kluby, komunitní centra apod.),

- organizace nekomerčního sektoru (neziskové instituce),

- církve a náboženské společnosti,

- privátní komerční sféra, specializují se zejména na zájmové činnosti sportovních aktivit (fitcentra, vodní světy, sportovní kluby), společenské zábavy (zábavní centra, parky, herny, kluby apod.) a v neposlední míře také rekreace, turistický ruch apod. (Knotová, 2011).

Uvedené typy subjektů, které formují podmínky pro výchovu ve volném čase, poskytují širokou škálu zejména výchovně-vzdělávacích činností, které jsou často orientované na zájmové činnosti v různých oblastech lidské aktivity. Ačkoli se ukazuje, že společenská přeměna přinesla ústup významu běžných institucí, tak tento trend není ve výchově ve volném čase zřetelný, lze ho pozorovat pouze u jednoho typu subjektu, a to u neziskových institucí, neboť statistiky prokazují, že dochází ke snižování počtu osob (především dětí a mládeže), které se zařazují do pravidelných organizovaných aktivit v neziskových institucích. Privátní komerční sféra má velmi silné pozice, můžou se vztahovat k rozvoji tzv. průmyslu volného času, do kterého přísluší nejen organizace, ale také produkce a prodej výrobků a potřeb volnočasových činností, včetně různého druhu služeb.

Z pedagogického hlediska je pro výchovu ve volném čase hlavním zájmem práce s dětmi a mládeží, z tohoto důvodu je nutné se věnovat podmínkám, které umožňují dětem a mládeži trávit smysluplně volný čas (tj. tak, aby uspokojil jejich potřeby, ale také pomohl rozvoji osobnosti optimálním a společensky konformním způsobem) (Knotová, 2011).

Na základě kvalifikovaného odhadu nejvíce předpokladů pro výchovu ve volném čase tvoří neziskový sektor (odhad je 60 % z celkového počtu), na druhém místě je to státní sektor (zhruba 33 %), církevní sektor tvoří cca 3-4 % a privátní sféra pouze 1-2 % (Vacková, 2005).

3.2 Mimoškolní výchova

Mimotřídní výchova je označení pro práci s dětmi, kterou zajišťuje škola, mimo rámec vyučování. Může se jednat např. o práci v kroužcích, sport, různé hry a soutěže. Mimoškolní výchova je výchovná aktivita, která je organizovaná mimo školní vyučování. Tuto aktivitu představují zařízení, instituce, organizace, hnutí a nadace, např. Domy dětí a mládeže, Centra volného času, Junák, Brontosaurus, Podané ruce, Domy ekologické výchovy atd. Můžeme mluvit o aktivitách ve volném čase jako o aktivitách mimoškolní s dětmi a mládeží, o výchově mimo školu nebo o pedagogice volného času a o pedagogice prožitku. Na vzdělávací vytváření dnešního člověka má stoupající vliv volný čas, účast dětí a mládeže i dospělých na činnostech ve volném čase, v zařízeních, institucích, organizacích, které jsou k tomuto využití nezbytné.

Volný čas zhotovil samostatné odvětví vlivu a zároveň se stal součástí života a působení rodiny, školy a společenského prostředí. Zvyšuje odvětví lidské svobody, alternativního rozhodování nejen o sobě, ale také o druhých. Rychlým tempem se zdokonalují pestré nabídky činnosti pro volný čas a osobnosti tak mají velké možnosti vzestupu individuálních a hromadných zájmů. Pedagogické ovlivňování volného času a zejména výchova dětí a mládeže v době mimo vyučování je významným odvětvím výchovných vlivů. Umožňuje tak možnost vést jedince k náležitému využívání volného času, formovat jeho zájmy, uspokojovat a zdokonalovat lidské potřeby, rozvíjet osobité schopnosti a žádoucí vlastnosti jedince. Forma odpočinku, zábavy a rekreace usměrňuje

psychohygienu jedince, jak můžeme zjišťovat na studijních a pracovních výkonech člověka. Významné a trvalé koníčky kladně působí na partnerské vztahy a výchovu dětí v rodině. V souvislosti se zájmovým zaměřením jedince se podílejí také na rozvoji potřeby sebevzdělávat se.

Pro pedagoga, který pracuje s dětmi a mládeží mimo vyučování, je podstatné, aby zvládnul vytvořit bezpečné prostředí, příjemnou a tvůrčí atmosféru. Měl by dodržovat uspokojování osobních potřeb a zájmů svěřenců. Výchozím předpokladem jeho práce je zajímat se o děti, umět je pochopit, vhodně motivovat a podporovat zájem o aktivitu. Profese vychovatele zahrnuje pedagogické působení v různých typech institucí pro výchovu mimo vyučování. Uspořádání těchto institucí je velmi různorodé díky svým funkcím, obsahem aktivit i věkem vychovávaných (Němec a kol., 2002).

Organizovaná mimoškolní výchova v rámci rezortu školství je upravena Vyhláškou MŠMT ČR ze dne 10. 9. 1991 O mimoškolních zařízeních a následně pak další úpravy v oblasti obsahové a organizační přináší Vyhlášky MŠMT v roce 1992 (zde dne 28. 1. o domovech mládeže, zde dne 6. 2. o školních družinách a školních klubech, zde dne 31. 7. o střediscích pro volný čas) (Němec a kol., 2002).

3.2.1 Instituce pro výchovu mimo vyučování a ve volném čase

Výchova ve volném čase se koná většinou v rámci určité instituce (zařízení, sdružení apod.). Typ instituce vymezuje do určité velikosti cíle působení, možnosti spolupráce s dalšími specialisty, dobu a místo shledávání s dětmi apod.

Základní vybavení regionu představuje poměrně hustou síť institucí s dobrou dostupností a přístupností bez různých organizačních omezení. Zajišťují všechny primární funkce včetně funkce sociální. K těmto typům institucím se mohou zařadit školní družiny a školní kluby, jejichž aktivita je většinou orientovaná na nabídku činností žákům školy po vyučování.

Vyšší vybavení regionu zabezpečuje specializované funkce a pro jeho užívání se požaduje vyšší stupeň motivace členů. Účastníci musí zdolat větší vzdálenosti a větší

měrou se účastnit na krytí nákladů spojených s aktivitou. Tyto instituce zajišťují větší spádovou oblast. Příkladem mohou být zařízení pro volný čas dětí a mládeže.

Podmínky pro uskutečnění cílů mimoškolní výchovy vytvářejí různé společenské zařízení.

• Školní družiny

Zaměřující se na práci s dětmi prvního stupně základní školy a obvykle jen nižších ročníků. Mimo výchovné a zdravotní funkce má velký smysl plnění funkce sociální, protože tato instituce zajišťuje sociální péči a bezpečnost dětí v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání. Vzhledem k věkovým podivnostem dětí mladšího školního věku, především k velkému rozsahu a labilitě zájmů, se výchovná činnosti zaměřuje na co nejvíce různorodou strukturu zájmových činností a uspokojení velké nutnosti pohybu. Školní družiny mohou provádět zájmovou činnost v kroužcích i pro ostatní osoby za úplatu.

• Školní kluby

Pracují s dětmi středního školního věku, s dětmi druhého stupně základní školy. Vycházejí z profilu této věkové skupiny, především z větší samostatnosti dětí a jejich vymezenější a orientovanější zájmové aktivity. Plně pracují na zásadě dobrovolnosti. Od školních družin se liší tím, že do pozadí ustupuje sociální funkce těchto institucí. Patrně to bude jeden z důvodů, proč školních klubů v současné době ubývá. Z ekonomických obtíží škol se kluby ruší, což velmi snižuje možnost usměrňovat volný čas dětí v období pubescence. Toto období je z výchovného hlediska velmi významné, chyby a nedostatky se pak projevují záporně u některých sociálních skupin mládeže starší věkové kategorie (Pávková a kol., 2001).

Školní družiny a školní kluby mají dispozice k pravidelnému a každodennímu pedagogickému usměrňování volného času žáků, protože vychovatelé:

- jsou se žáky každý den v kontaktu,
- mohou ovlivňovat většinu žáku bez ohledu na sociální postavení rodiny,

- mají možnost opakovaného kontaktu s rodiči,
- pro své výchovné působení v době mimo vyučování mají vhodné kompetence,
- jsou účastníky pedagogické rady, kooperují s vedením školy a ostatními pedagogy.

Ve školní družině a školním klubu se realizují aktivity odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné a příprava na vyučování (Pávková a kol, 2008).

• Střediska pro volný čas dětí a mládeže, která zahrnují domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností

Jedná se o instituce, které se orientují zejména na realizaci specializovaných zájmových aktivit pod odborným pedagogickým vedením. Zajišťují zájmové aktivity pravidelně v kroužcích, soutěže pro talentované děti, prázdninové tábory apod. Zásadní je, že umožňují účast dětem, mládeži, rodičům s dětmi a i dalším jedincům (Pávková a kol., 2001).

Centra pro volný čas dětí a mládeže jsou umísťovány do sítě škol a školských institucí. Na základě tohoto zařazení vyplývá nárok na státní příspěvek na aktivitu. Zakladatelem DDM může být školský úřad, obec, církev, soukromý nebo jiný subjekt. V roce 2008 se pohyboval počet těchto zařízení v ČR okolo tří set. Domovy dětí a mládeže byly od svého počátku zřizovány jako státní instituce na ovlivňování organizované zájmové aktivity dětí a mládeže v kroužcích. Měly úsilí zahrnout všechny zájmové oblasti, které byly rozčleněny do skupin na společenskovední, estetickovýchovné, tělovýchovné a sportovní, turistické, technické, přírodovědné. DDM také realizovaly kromě organizované i vlastní zájmovou aktivitu i funkci metodickou pro zmíněné zájmové odvětví (Pávková a kol., 2008).

Součástí náplně volného času je i zájmové vzdělávání:

- **Základní umělecké školy**

Díky hudebním, hudebně-pohybovým, výtvarným a literárně - dramatickým působením umožňují dětem, mládeži i dospělým s vymezenými zájmy a schopnostmi realizaci v estetickovýchovné oblasti. Přípravují žáky pro studium na středních a vysokých školách s uměleckou orientací.

- **Jazykové školy**

Zajišťují podobnou funkci v oblasti výuky cizích jazyků.

- Kromě uvedených typů institucí se účastní na ovlivňování volného času dětí a mládeže ještě mnoho dalších činitelů. Jedná se např. o různá **občanská sdružení, sdružení dětí a mládeže, tělovýchovné a sportovní instituce, kulturní a osvětová instituce.**

- Své aktivity orientované na výchovu dětí a mladých lidí v době mimo vyučování mohly také nahradit a rozšířit **círky a náboženská společenství**. Např. salesiánská střediska mládeže, která skrz aktivity ve volném čase realizují výchovu v duchu křesťanských myšlenek (Pávková a kol., 2001).

3.2.2 Financování středisek volného času

Tento systém středisek pro volný čas je v České republice v evropském i světovém měřítku jedinečný. Málokterá země má natolik komplexní síť institucí pro zájmové vzdělávání, která je zčásti financovaná státním rozpočtem země. Aktivity středisek ale nejde financovat jen z příspěvku státu nebo nestátního zřizovatele, proto je zájmové vzdělávání středisek volného času umožňováno za úplatu. Výše částek se u jednotlivých kurzů a dalších forem aktivit odlišuje a určuje ji vedení středisek volného času na základě finanční obtížnosti jednotlivých činností, vybavení na ně, pomůcek a také podle místa, kde se činnost koná. Ceny se převážně pohybují od 300,- do 2000,- Kč za pololetí (Pomoc v domácnosti, 2016).

Existence, fungování a činnost SVČ je podložena novelou školského zákona č. 472/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, a vyhláškou č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. (Pomoc v domácnosti, 2016).

3.2.3 Sdružení dětí a mládeže ve volném čase

O volný čas dětí a mládeže se starají také sdružení, která si podle svého zaměření pokládají různé cíle vzdělávacího, výchovného nebo rekreačního zaměření.

V naší zemi se úspěšně zdokonalují, i když zatím nedoznaly nějakého žádoucího rozšíření. Od devadesátých let 20. století se opakovaně v Poslanecké sněmovně nebo Senátu a Parlamentu České republiky a za jejich podpory pomoci každoročně činí celostátní sněmy dětí a mládeže. Členům mladé generace dovolují vyjadřovat se k problémům svého života, blízkého okolí i celé společnosti, doporučují řešení a účastní se na jejich uskutečňování. Jejich význam roste, zejména proto, že svým příslušníkům dávají nové možnosti participace, rozšiřují jejich obzor i společenskou aktivitu, dovolují obohacovat vědomosti o zásadách a fungování demokratického vedení obce, regionu a společnosti a děti a mládež získávají pro činné aktivity ve prospěch druhých lidí. Tímto směrem se přibližujeme s praxí k západoevropským zemím, kde se práce školních samospráv i rad dětí a mládeže v obcích stala trvalou součástí jejich života.

Některá sdružení mají místní nebo regionální dosah. Část působí v celostátní sféře a některé jsou i součástí širokých mezinárodních hnutí. Všechny tyto typy slučování zapojují podle reálných odhadů 10-15 % naší mladé generace. Pro spolupráci svého působení byly vytvořeny dvě **střeškové organizace**. Jednou je Česká rada dětí a mládeže a druhou je Kruh sdružení dětí a mládeže, které kooperují s evropskými strukturami mladé generace. Jedná se především o Fórum evropské mládeže a instituce Rady Evropy.

Díky tomu se sdružení mohou účastnit celoevropských činností: zájmových, solidárních, výchovy k demokratickému občanství, používat výsledky výzkumů profilu mladé generace současné Evropy, podílet se na seminářích a školení, využívat doporučení

řídících orgánů. Nezbytným podnětem pro působení mezi mladou generací se stala Bílá kniha Evropské komise, která byla přijatá koncem roku 2001.

Na aktivity registrovaných dětských sdružení s rozsáhlejší členskou základnou se účelově podílí MŠMT ČR. Ze státních dotací jsou kryty především činnosti dětí a mládeže, obnova materiálně-technické základny, odborná příprava pracovníků sdružení a hospodářsko-správní výdaje (Pávková a kol, 2008).

Sdružování dětí a mládeže dožaduje dnes v národním i mezinárodním měřítku zvýšený zájem také proto, že klesá zájem mladých lidí o příslušnost a pravidelnou aktivitu, především v organizacích s výraznější ideovou orientací, s vytyčenými pravidly členství a vnitřního fungování. Někteří členové mladé generace evropských zemí o věci společné a veřejné i nadále projevují svůj zájem, ačkoli se nechtějí stávat příslušníky tradičních institucí. Většinou dávají přednost vyjadřování svého smýšlení, postojů a praktickému jednání při příležitostných a neopakovatelných iniciativách a činnostech.

• **Junák**

V dnešní době skautské instituce působí ve více než 214 státech a teritoriích světa a slučují na 39 milionů skautů a skautek.

Hlavním úkolem Junáka je působit na své dětské i dospělé příslušníky a vést je k duchovní, etické a tělesné zdatnosti tak, aby byli nachystáni plnit své povinnosti vůči bližním, společnosti a vlasti. Skauting napomáhá vlastenectví, je ale současně celosvětovou institucí, která vede k bratrství mezi národy, celosvětové odpovědnosti a k překonání úzkého nacionalismu. Důležitým prostředkem je aktivita, která je orientována především na turistiku a pobyt v přírodě. Tyto činnosti junáky-skauty vychovávají k praktickým dovednostem, družnosti a sebekázi. Jedním z podstatných principů skautingu je družinový systém. Výchovné působení se koná zejména v malé skupině 5-10 dětí, které jsou vedeny dospívajícím rádcem jen o málo starším než děti. Tento systém užívá velkého vlivu vrstevnické skupiny a kladných vzorů věkově blízkých vedoucích. Systém rádců naopak zprostředkovává účast starších dětí, které se učí akceptovat odpovědnost za druhé a za program.

• **Pionýr**

Název organizace zprvu označoval průkopníka, novátora. Definuje se jako demokratické, dobrovolné, nezávislé na politických stranách, hnutích a ideologiích sdružení dětí, mládeže a dospělých. Věnuje se vzdělávací, kulturněvýchovné, zájmové a solidární činnosti, hájením a uspokojováním zájmů a příslušných potřeb dětí a ostatních příslušníků organizace. Působí tak pomocí rozmanité opakované celoroční aktivitě kolektivu různorodého věkového uspořádání nebo zájmové orientace.

Každý rokem poskytuje také bohatou soustavu lokálních, regionálních i celostátních činností (přehlídek, soutěží a letních táborů), které jsou otevřeny i pro nečleny instituce. V roce 2000 bylo v této instituci 24 tisíc příslušníků, převážně to byly děti do 18 let.

• **Česká tábornická unie**

Instituce volně spojuje na základě společného zájmu děti, mládež a dospělé. Navazuje na aktivity svých předchůdců, ze kterých za nejbližší pokládá historické tramské hnutí.

• **Duha**

Otevřené sdružení osob i kolektivů bez ohledu na členství v dalších institucích. Nejvíce je kladen důraz na vytváření a uskutečnění programů pro děti a mládež. Zprostředkovává i možnosti aktivního zapojování dalších generačních skupin. Organizace připravuje společné akce v přírodě i ve městě. V aktivitách poukazuje na herní činnosti, psychologické hry a recesi.

• **Hnutí Brontosaurus**

Nezávislé hnutí, které spojuje děti a mládež. Tato organizace se specializuje na ochranu a tvorbu životního prostředí.

- **YMCA**

Křesťansky zaměřené nepolitické a nevýdělečné organizace, které se snaží o plnohodnotný život mladých lidí. Název YMCA je zkratkou anglického názvu “Young Men’s Christian Association”. Tento anglický název je ekvivalentem “Křesťanské sdružení mladých lidí”.

- **Občanská sdružení pracující s mládeží**

V současnosti je zaznamenáno několik set dalších institucí, které působí mezi dětmi a mládeží, z nichž většina má pouze místní působnost. S dětmi a mládeží také pracují další občanské organizace různého zaměření. Na jejich podporu zařizuje MŠMT ČR každým rokem Projekty na podporu a ochranu mládeže, v jejich rámci se instituce mohou ucházet o granty finančně přispívající na jejich konkrétní činnost.

- **Tělovýchovné a sportovní organizace**

Velkou tradici a stále široký vliv mají především tělovýchovné a sportovní instituce.

Nejdelší tradici má **Sokol**, který se snažil o harmonický rozvoj tělesné, psychické i etické stránky osobnosti a následně ideálu zdravého, všestranně vyzrálého národa. Sokol kromě tělesných cvičení tvořil také vzdělávací a osvětovou aktivitu. Vybuďoval též dlouholetou tradici všesokolských sletů jako velkých celonárodních slavností. I současný Sokol se zabývá tělovýchovnou aktivitou s dospělými, dětmi i mládeží.

Český svaz tělesné výchovy je dobrovolnou organizací sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností, tělovýchovných jednot a sportovních klubů i jejich sdružení. Jeho hlavním cílem je přispívat ke sportu, tělesné výchově a turistice, sportovní reprezentaci České republiky a přípravě na ni, hájit a chránit práva a záliby sdružených subjektů, umožňovat jim požadované služby a vytvářet ke vzájemné kooperaci potřebnou platformu. Děti je v různých tělovýchovných a sportovních klubech zaznamenáno asi 250 tisíc (Pávková a kol, 2008).

3.3 Zájmová činnost

Základem nabízených volnočasových činností jsou aktivity, které jsou založené na zájmu. Hlavním principem zájmové aktivity je zážitek, který z ní získáme (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011). Jsou to aktivity, které se orientují na uspokojování a rozvíjení osobních potřeb, zájmů a schopností. Účastní se na formování názorů, postojů a přesvědčení jedince. Zájmová činnost má oproti zábavě a odpočinku vždy aktivní charakter. Vždy zahrnuje volní složku a zásadně ovlivňuje osobnost vychovávaného.

Zájem můžeme vystihnout jako individuální vlastnost, která vyjadřuje vztah k předmětům a jevům, kterým jedinec přikládá zvláštní význam. Vyvolává snahu po aktivním kontaktu s předmětem zájmu a jeho poznávání. Tento fakt se přenáší do aktivit člověka, jejichž provádění je vždy spojeno s citovými zážitky (Němec a kol., 2002).

3.3.1 Kategorizace zájmových činností

Zájmy jsou mnohdy vyvolány potřebami, ale nejsou s nimi shodné. Vztah mezi nezbytnostmi a zájmy je oboustranný. Koníčky se rozvíjejí na základě trvajících potřeb, pomáhají jejich uspokojování a tím také ovlivňují jejich povahu a vznik dalších důležitých potřeb. Při výchovném vlivu tak prostřednictvím obsahu jednotlivých aktivit dochází nejen k uspokojování již existujících potřeb, ale i k jejich pedagogickému usměřování dle požadavků společnosti v souladu s předpoklady jednotlivců.

Zájmy se dají dělit také dle úrovně aktivit, časového trvání, koncentrace, společenské hodnoty a obvykle podle obsahu.

Podle **úrovně aktivit** jsou rozlišeny zájmy a následně i aktivity, které se mohou označit jako aktivní a receptivní. Aktivní se označují koníčky, při kterých jedinec sám vytváří činnost a vytváří nějaké hodnoty, věnuje se aktivně předmětem svého zájmu. Receptivní koníčky jsou ty, při jejichž vykonávání se aktivita redukuje na chápání předmětu zájmu. Obě tyto aktivity se mohou doplňovat a prolínat. U receptivních koníčků hrozí nebezpečí pasivity a konzumního vztahu.

Intenzitou zájmu se stanovuje jeho kvalita. Rozlišují se zájmy hluboké a povrchní. Hloubkou se dá chápat úsilí, které jedinec věnuje na uspokojení zájmu. Hluboké koníčky jedince silně ovlivňují, zdokonalují poznání, rozvíjejí dovednosti, zpestřují jeho citový život.

Z hlediska **časového trvání** lze hovořit o krátkodobých, dočasných či přechodných zálibách. Jejich protikladem jsou zájmy trvalé. Síla zájmu a délka jeho trvání jsou významně ovlivněny vývojem jedince a jeho zráním.

Dle **stupně koncentrace** na předmět zájmu lze rozeznat koníčky jednostranné a mnohostranné. Je však ulehčením prohlásit mnohostranné zájmy za povrchní a jednostranné za hluboké.

Z hlediska **společenských norem** lze aplikovat označení zájmy žádoucí, a proto chápané jako hodnotné. Záliby nežádoucí, které se nesjednocují s obecně platnými společenskými, případně právními normami. Společensky ovlivňovaná zájmová aktivita vede ke společensky potřebnému rozvoji osobnosti, talentu, podnikavému životnímu stylu. Volný čas, který je nenaplněný zájmem má tendenci k patologickému chování. Je dokázáno, že výchova ke zdravému a společensky potřebnému užívání volného času v dětství je účinnější a levnější než následná převýchova narušených jedinců. Zájmové aktivity bývají z důvodů organizačních a pracovních náplní profesionálních pedagogů členěny do zájmových odvětví, ale přesnou dělicí hranici mezi nimi nelze vést. Pokaždé existuje několik zájmových aktivit, které nelze jednoznačně začlenit. Každé z odvětví má přednost ve zdokonalování některé ze složek osobnosti.

Rukodělné činnosti zdokonalují především manuální dovednosti a jemnou motoriku, podporují osvojit různé pracovní pochody a představivost.

Technické činnosti navazují na rukodělné aktivity, upravují konstrukční dovednosti, technickou představivost, smysl pro přesnost.

Přírodovědná zájmová činnost seznamuje s přírodními vědami, upravuje vztah k přírodnímu prostředí a poskytuje základy k jeho ochraně.

Estetickov ýchovné aktivity utvářejí vztah dětí k estetickým hodnotám, zlepšují představivost, kreativitu, podporují emocionální složku osobnosti.

Tělov ýchova a sport se podílejí k rozvoji fyzické zdatnosti, mají také podstatnou roli při sebepoznávání, při výchově k toleranci a smyslu pro poctivost, při rozvíjení psychické odolnosti vůči stresu. Mezi tělov ýchovné a sportovní činnosti lze zařadit např. základní tělesnou výchovu, sportovní hry, lehkou atletiku. Sportovní aktivity mohou při necitlivém vedení k soutěživosti přispívat k agresivitě, dospívající chlapci ve snaze dosáhnout sportovní vzhled mohou využívat anabolika.

Turistika v sobě sdružuje poznávací přírodovědnou i společenskovední aktivitu s prvky tělov ýchovnými.

Společenskovední zájmov á aktivita zvětšuje poznatky o společnosti, její historii, tradici i jazykovém využití.

PC je nejrychleji se zdokonalující zájmov á oblast, vybavuje děti a mládež počítačovými dovednostmi, zlepšuje logické uvažování při programování apod. U této aktivity ale hrozí více než kde jinde návyk na tzv. virtuální drogu (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

Podle Němce (2002) se zájmov é činnosti dělí obsahově na :

- vědeckotechnické a vědecké - biologové, mineralogové, radioamatéři, amatérští speleologové, modeláři, motoristé,
- technickopraktické - kroužky zručných rukou, ikebany, vaření, chataření,
- společenskovední - vlastivědné, historické, sebevzdělavací jazykové, sběratelské,
- přírodovědné (pěstitelské a chovatelské) - kaktusáři, včelaři, zahrádkáři, chovatelé exotického ptactva, rybáři,
- estetickov ýchovné - výtvarné, hudební, literárně – dramatické,

- tělovýchovné, sportovní a turisticky zaměřené - atletika, gymnastika, sportovní hry, plavání, bruslení, lyžování, floorbal.

3.3.2 Klasifikace forem zájmové činnosti

1. Aktivity pravidelné, organizované v poměrně stálých zájmových útvarech jako jsou: kroužek, oddíl (sportovní, junácký), klub, umělecký soubor, třída ZUŠ.

2. Aktivita pravidelná, která má osobitý charakter, např. hra na hudební nástroj, výuka cizích jazyků, zájmová aktivita vykonávaná s rodiči.

3. Nepravidelná aktivita organizovaná jako jednorázová nebo periodická kolektivní akce, např. kurzy: lyžařské, plavecké, taneční, přednáškové cykly, letní tábory.

4. Nepravidelná aktivita osobitého charakteru, např. četba, návštěva kulturních a sportovních akcí, sledování televize, poslech hudby.

Zájmová aktivita dle druhů aktivity dětí, mládeže, dospělých

1. Receptivní - osoby se podílejí jako diváci nebo posluchači, např. návštěvy kina, divadla, koncertu, výstavy, přednášky, sledování televize.
2. Aktivně tvořivé - osoby se účastní sami na aktivitách v zájmových útvarech nebo na individuálních aktivitách, např. besedy, soutěže, práce v dílně (Němec, 2002).

3.3.3 Organizační formy zájmových činností

Zájmová činnost je obsahem nabídky školských institucí zájmového vzdělávání i dalších subjektů, které realizují volný čas dětí. Bývá buď pravidelná (aktivity zájmových útvarů), nebo příležitostná (exkurze, besedy, výpravy, procházky, soutěže, olympiády aj.). Instituce zhotovují podmínky pro skupinovou aktivitu v zájmových útvarech (kroužcích, souborech, klubech, oddílech), nebo pro individuální uspokojování zálib, např. při větší nabídce spontánních činností ve střediscích pro volný čas dětí a mládeže. Některé aktivity lze vykonat i tzv. hromadnou formou (masové festivaly, slavnosti, sportovní akce).

Organizační formy zájmové aktivity plynou z povahy a poslání jednotlivých subjektů, ve kterých se realizují, můžou se členit podle různých hledisek. Např. podle úrovně organizovanosti jsou děti buď organizované v různých útvarech pod přímým vedením pedagoga (zájmové uskupení - kroužky, soubory, kluby, oddíly), nebo se věnují spontánním aktivitám - instituce pak pouze nabízí podmínky a prostředí (herny, internetové kavárny, volně přístupná sportoviště v areálech škol a školských zařízení) pro neoficiální trávení volného času, pedagog může aktivitu ovlivňovat nepřímo - motivuje, kontroluje činnosti a zasahuje při ohrožení zdraví a bezpečnosti.

Využití nabídky spontánních aktivit je třeba chápat nikoli z hlediska účastníka, ale z hlediska instituce. Na nabídku spontánních činností je tedy nahlíženo jako na tzv. nízkoprahové průběžné aktivity pro neorganizované účastníky (volně přístupná hřiště, herny, sportoviště, knihovny, internetové kavárny, posilovny nebo jen kluby, kde si mohou účastníci popovídat nebo zahrát hru), kam mohou dle fungování kdykoli přijít a také odejít.

Řízená zájmová aktivita se může odehrávat ve formálně ustanovených skupinách (zájmové uskupení) nebo individuálně a může mít povahu výuky (např. zájmová výuka na hudební nástroj, neformální konzultace s talentovanými jedinci ve školních klubech, domovech mládeže, atd.). Zájmové uskupení je malá sociální skupina, která je tvořena na základě stejných zálib. Charakterizuje se snahou o dosažení vyššího stupně, možnostmi dosáhnout pomoci odborného vedení skupiny, využít schopnosti a také získat šanci potkávat se s jedinci, který mají stejný zájem. Vstup do zájmové organizace nemusí vždy stupeň zájmu zvyšovat, ale často může zájem uspokojovat. Uskupení jsou dobrovolná sdružení, která pomáhají kolektivnímu uspokojování zájmu na základě opakovaného setkávání a spolupráce. Ve školských subjektech je podmínkou zdařilé práce organické prolínání kolektivního a jednotlivého působení.

Pravidelná aktivita je vymezena členům přihlášeným k pravidelné docházce. Při uskutečnění zájmové aktivity lze prosazovat větší různorodost a pestrost ve výchovně-vzdělávacích postupech i podnětech, umožňovat větší příležitost k samostatnému nalézání, ke stvrzování formou pokusů a přetváření než ve školním vyučování. To vše směřuje k větší aktivitě a tvořivosti. Nejvíce šancí pro cílevědomé výchovné působení umožňuje

práce v zájmovém útvaru. Je vyjádřením vyhraněnějšího zájmu o dané odvětví i prostředkem formování, zdokonalování a utužování zájmů skupinovou prací (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

3.3.4 Motivování zájmových činností

Podmínkou činností v zájmových oblastech je vzbudit nebo zvýšit zájem členů, tj. uspokojit jejich charakteristikou potřebu - např. potřebu uznání, sdělení, sebevyjádření, seberealizace, uznání. Nejprve musí být uspokojeny primární fyziologické potřeby (jídlo, spánek atd.), pak může vzniknout uspokojování vyšších potřeb.

Při veškerých organizovaných aktivitách vychovatelé zlepšují prvky, které by měly prolínat celým pedagogickým působením: výchova sociálních kompetencí, upevňování prvků participace (podílu, účasti) na dění sociální skupiny, usměrňování aktivit, přinášení podnětů k obohacení aktivity, ale také učit se mít podíl odpovědnosti za skupinu a výsledky jejich aktivit.

Motivace má také přivodit vytvoření a přijetí sociální role příslušníka zájmového uskupení při aktivitě samé a v sociální skupině zájmového uskupení. Motivace usiluje k zaujetí sociální role zájemce o aktivitu v zájmovém uskupení a jejímu bezprostřednímu uspokojení, vzbuzuje roli člena zájmového útvaru se všemi vnitřními spojitostmi a kontakty uvnitř skupiny, se všemi interaktivitami ve skupině sjednocené s touto rolí. S rolí vědomého příslušníka sociální skupiny je spojena účast a identifikace se zodpovědností za aktivitu skupiny. Členství v sociální skupině zájmového uskupení nedovoluje jen momentálně uspokojovat jeho zájem v dané zájmové aktivitě, ale je také možností k navazování nových sociálních kontaktů a přátelství, snahou vzbuzovat zájem ve skupině dostat určité společenské postavení, mít úspěch, být oceňován a především zdařile se rozvíjet v oblastech, pro které má dispozice.

Příznivější je atmosféra ve skupinách, které spolu spolupracují než ve skupinách, které jsou založeny na trvalé soutěživosti mezi účastníky. Jedinec se rozhoduje pro osoby, které mu pomáhají nebo mohou pomoci, než pro ty, které s ním soupeří, oponují mu nebo jsou postaveny proti němu. Aktivity ve skupině dítě a mládež uspokojuje potřebu ocenění

a seberealizace, potřebu bádavosti, potřebu zaručenosti. Optimální motivace navazuje na předešlé vlastní smyslové zážitky a zkušenosti členů, při rozhovoru vedoucí jejich zážitky obnovuje, přispívá k nacházení nových prvků v nich a navozuje, jak tyto zkušenosti a zážitky využít v následující zájmové aktivitě.

Nezájem a nízká aktivita jsou dopadem toho, že nabídka organizovaných aktivit, institucí, vedení nebo prostředí nebyly odpovídající zájmům dětí. Vedoucí nemůže nic dělat za účastníka organizace, pouze nabízí aktivity, motivuje, vzbuzuje, vede, hodnotí, ale aktivitu sám vykonává každý člen skupiny (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

3.3.5 Význam zájmové činnosti v životě každého jedince

Obsah zájmové činnosti se odlišuje podle věku dětí a mládeže, ale také podle vyspělosti každé osoby v souvislosti na předchozí trénink. Zájmy mladších žáků nejsou převážně odlišné, a proto je náležité jim dávat k výběru řadu různých aktivit. Touha po novém, zaujetí pro činnost je typický projev tohoto věku. Žáci si tak vyzkouší, co jim jde snadno, co je baví a naplňuje a v čem získávají dobré výsledky. Mají možnost tak najít své předpoklady, schopnosti pro určitou činnost. S narůstajícím věkem se koničky dětí vyhraňují a rozšiřují.

Dospívající vyžadují poznávat svět, specializovat se v něm i zakročovat do jeho dění. Zajímají se o vše možné, neví, co by provedli dříve a chtějí si vše otestovat. Hledají takové aktivity, které odpovídají jejich dispozicím, v nichž by vynikli a získali pocit uspokojení. Vyvolávání a usměrňování jejich zájmové aktivity tvoří dispozice pro budoucí profesionální orientaci. Zájem o sport a tělesnou výchovu je v dospívání důležitý pro utváření osobnosti jak v odvětví volní a citové, tak také intelektuální. Aktivní účastí na zájmové aktivitě se děti a mládež učí chystat aktivity a řešit vzniklé potíže. Zhotovují si dovednosti vymezit si cíl, promýšlet cesty k jeho dosahování, pokračovat podle předem vymezeného plánu, zdolávat překážky a objektivně posuzovat výsledky vlastní činnosti. Účast dětí na významné a pedagogicky vedené zájmové aktivitě od počátku zahájení školní

docházky vytváří postupně zvyk se i v pozdějším věku a v dospělosti vhodně využívat volný čas (Němec, 2002).

3.3.6 Volba zájmové činnosti

Každý pedagog by měl zaručovat, k čemu mají děti dispozice, co znají, v jakém prostředí se pohybují. Výsledkem je hodnotně promyšlená nabídka zájmové aktivity. Hlavní roli při její volbě hraje vedoucí zájmového kroužku. Ten by měl připravit plán činnosti, který obsahuje: cíl, obsah, úkoly, materiální a organizační zajištění činnosti. Plán podává účastníkům k doplnění a schválení (Němec, 2002).

3.3.7 Podmínky zájmové činnosti

Obsah činnosti má vznikat z poznatků, zkušeností a dovedností dětí a mládeže. Dětem by mělo být umožněno prezentovat se na veřejnosti a porovnávat své výsledky s ostatními. Na počátku hodnocení aktivity poskytneme osobě možnost projevit se ke své práci a výsledkům činnosti, pak teprve nestranně a spravedlivě posuzujeme. V případě, že úspěch nebyl zřejmý, nesrovnáváme s druhými, ale pochválíme snahu a projevíme víru v budoucí zlepšení a úspěch. Opakovaná zájmová aktivita by měla vyvrcholit soutěží, otevřeným vystoupením, výstavou, zájezdem, letním táborem. Zájmová aktivita by měla vést k nezávislosti, aktivitě a rozvoji nadání organizovat si činnost i volný čas (Němec, 2002).

3.4 Rodina

Rodina je nejstarší společenská instituce, která plní socializační, ekonomické, sexuálně- regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnujících nejen rodinu vlastní a úplnou, ale také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí tenduje

k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru - domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární (Průcha, Walterová, Mareš, 2008).

3.5 Mládež

Mládež je sociální skupina, která je tvořena lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, které už neplní role dětství, ale společnost jim nepřiznává role dospělých. Charakteristickými rysy jsou především způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, norem a hodnot. Každá generace vytváří některé kulturní hodnoty společnosti, jiné odmítá a vytváří hodnoty nové. Z tohoto důvodu vzniká v průběhu socializace mládeže určité napětí, vyvolané její větší schopností prosazovat nové věci, ale menší vstřícností společnosti tyto změny připustit. Proto je velmi důležitá účast mládeže na vzdělávání (Průcha, Walterová, Mareš, 2008).

Děti a mladí lidé uskutečňují své volnočasové aktivity sami nebo se účastní těch, které v jejich zájmu a za jejich spoluúčasti chystají dospělí, jsou činitelem strukturovaným a velice kolísavým, který citlivě odpovídá na vývoj společnosti, požadavky výchovy mladé generace, přání členů i na podmínky jejich života ve volném čase. Na základě hojnosti, rozdílnosti obsahu a realizačních způsobů i růstu účinnosti volnočasových činností se jedinec stává nejen divákem a posluchačem, ale také činným účastníkem, organizátorem a spoluvůdcem. Přitom šíří okruh svých vědomostí a zážitků a tím odhaluje a rozvíjí nové stránky a možnosti své osobnosti a stupňuje četnost, sílu a vliv mezilidských kontaktů vznikajících během těchto aktivit. Takto se zároveň účastní i na kladné proměně přírodní a společenské skutečnosti i sebe samého. O variantách činností a své účasti na nich se učí sám rozhodovat a takto spoluvytváří prostředí svého současného života i cesty jeho dalšího vývoje (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011).

3.6 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Tato zařízení jsou určena pro děti a mládež, která nemá zájem o opakované organizované volnočasové činnosti. Mezi klienty těchto zařízení se velmi často objevují osoby, které mají své osobní problémy v souvislosti s rodinou, partnerskými vztahy, školním vzděláváním či pracovním uplatněním. Někteří se pohybují na hranici mezi zákonným a nezákonným konáním nebo, které již přišli ke střetu se zákonem. V některých případech bývají ohroženi sociálně patologickými jevy.

Tato zařízení se nazývají nízkoprahová pro svoji snadnou přístupnost. Touto přístupností se rozumí, že se osoby nemusejí přihlašovat, nemusejí platit poplatky, nemusí uvádět žádné osobní údaje, dokonce ani jméno. Tyto organizace mají stručně a jasně formulovaná práva a povinnosti, které musejí osoby tohoto centra respektovat. Zakázané je například agresivní chování, alkohol, jiné drogy apod. Nízkoprahové organizace nabízejí svým klientům několik druhů služeb:

- Volný bezplatný přístup, možnost využívat zařízení podle místních podmínek, pobyt v příjemném prostředí, kde je teplo a světlo, možnost věnovat se četbě, práci na počítači a internetu, studiu, individuálním koníčkům, přiměřené zábavě, rozhovorům s vrstevníky.

- Účast na volnočasových aktivitách, které mají různé formy - aktivity příležitostné, pravidelné, individuální, skupinové i hromadné. Organizace zajišťuje vhodné prostory, základní materiální vybavení, odbornou pomoc a rady. Osoby těchto zařízení jsou vedeni ke spolupodílení se na všech fázích aktivit. Odborné vedení je nabízeno, ale ne vnucováno, plně platí požadavek dobrovolnosti. Je možné nabízet i vícedenní, například víkendové akce. Snahou pracovníků institucí je zařazovat do programu takové aktivity, které dávají možnost utvářet žádoucí vlastnosti osobnosti prostřednictvím vlastních zážitků, například pobytem v přírodě, vyrovnáváním se s nepříznivými podmínkami.

- Sociální služby, o které klient požádá a které ve většině případů pomáhají řešit individuální životní problémy, se kterými si tyto osoby neví rady. Podmínkou je důvěra mezi klientem a pracovníkem instituce, navázání kontaktu, vzájemná komunikace.

Pracovník těchto institucí může pomoci radou nebo i přímou účastí např. při jednání s rodinnými příslušníky, se školou, sociálním pracovníkem, s úřadem práce.

- Prevenci sociálně patologických jevů, jako je agresivita, šikana, nesnášenlivost a nepřátelství proti skupinám občanů, zneužívání drog, různé další podoby závislostí, potíže v oblasti sexuality atd. Prevence tkví ve vytvoření takových podmínek, které omezují možnost přítomnosti těchto jevů i v pořádání nácviku žádoucích forem chování samostatně i kolektivně.

Zaměstnanci nízkoprahových institucí mohou být pedagogové volného času, sociální pracovníci včetně pracovníků v terénu. Jejich práce je velmi psychicky obtížná. Požaduje velkou míru vcítění, tolerance a osobní vyzrálost ve věku, který je blízký věku klientů. Pracovníci velmi často řeší nesoulad mezi zachováním důvěrnosti sdělení a ohlašovací povinností. Ve své práci nejsou osamoceni, mají možnost supervize náležitých odborníků.

Možnosti pro využívání volného času nabízejí i činitelé, které pracují na komerčním základě. Nabízejí své služby v různých oblastech, například v zájmovém vzdělávání (hudební, výtvarné, jazykové, taneční, tělovýchovné obory atd.), v sociální oblasti (hlídací agentury, doučování, apod.), v provozování táborů. Nabízené služby jsou značně rozmanité, nabídka se mění podle poptávky. Jedinci pracující na komerčním základě, svojí pestrostí náležitě doplňují nabídku a zvětšují možnosti trávení volného času.

Na základě vhodných právních dokumentů nejsou tyto činnosti limitované živnostmi, není pro ně požadovaná odborná způsobilost. Proto také nemusí být získána požadovaná výše nabízených služeb, která může být znamenitá, průměrná nebo mizerná (Bendl, 2015).

3.7 Některé problémy, se kterými se setkávají vychovatelé a pedagogové volného času ve své praxi

Třebaže pedagogické ovlivňování volného času může pedagogům poskytovat pocit uspokojení a radostné zážitky, je důležité se také zmínit o problémech, se kterými se tito pracovníci velice často setkávají a musejí je řešit.

Za základní problém je zapotřebí považovat společenské nedocení výchovy ve volném čase a tím i práce pedagogů, kteří působí v této oblasti. Jejich práce je nejednou podceňovaná, chápána jako někdy pouhé hlídání či hraní si s dětmi. Vychází to z nedocení výchovné funkce. Ukazuje se nejen v mínění a přístupech širší veřejnosti, ale i v pohledu jiných pedagogů, zejména učitelů. Tato fakta, stejně jako nižší požadavky na vzdělání vychovatelů a pedagogů volného času se odráží i v nižším mzdovém ohodnocení těchto pracovníků. Ke zvýšení důstojnosti profese mohou tyto pracovníci do určité míry přispět sami. Je důležité, aby dokázali využít všechny příležitosti k objasnění významu pedagogického ovlivňování volného času a k předložení výsledků vlastní práce (například v masmédiích, na veřejných místech).

K prvnímu problému se vztahuje i další problém, který se týká dosud nedokončeného systému profesní přípravy v oboru, kvalifikačních studií i dalšího vzdělávání pracovníků.

Velké problémy a komplikace způsobují vychovatelům leckdy málo vyhovující prostory a další materiální zařízení prostředí, kde probíhá výchova dětí v době mimo vyučování (např. činnost školní družiny v prostorech, kde probíhá vyučování, nedostatek hraček a pomůcek pro zájmové aktivity). S nedostatkem finančních nástrojů se setkávají také školy, ale instituce pro výchovu ve volném čase ve větší míře.

Znalí vychovatelé a pedagogové volného času upozorňují na skutečnost, že roste počet dětí s výchovnými problémy. Dnešní děti patrně nejsou horší ani lepší, než tomu bylo v dřívější době. Žijí ale v jiných podmínkách, setkávají se rozdílnými výchovnými metodami, mají volný přístup k informacím, dovedněji zvládají informační technologie,

nabízí se jim možnosti zábavy bez vytváření vlastního úsilí. Z tohoto důvodu je práce s dětmi obtížnější, motivování dětí pro aktivní zájmové činnosti víc a víc náročnější. Těmto nárokům může vyhovovat pouze pedagog, který má oporu v hlubokých teoretických vědomostech a je také vybaven příslušnými pedagogickými dovednostmi a technikami. Je ale bezúčelné naříkat nad zkažeností dnešní mládeže, podstatné je hledat příčiny problému a nalézat účinné způsoby jejich řešení. To ale očekává kvalitní vzdělávání a jeho celoživotní charakter (Bendl, 2015).

4 Vlastní práce

4.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je získat pomocí dotazníků a interview informace o dostupnosti volnočasových aktivit ve městě Jablonec nad Nisou. Výzkumnými otázkami bylo, zda mají děti a mládež možnost navštěvovat nějaké mimoškolní aktivity. Jaké činnosti děti a mládež ve svém volném čase nejčastěji vykonává. Zda se jedná o aktivity sportovní, výtvarné, hudební, taneční, pěvecké nebo jiné. Byly také kladeny otázky na celkový příjem rodiny a kolik dětí respondenti mají, nebo jaká je vzdálenost bydliště do centra města.

Dále bylo zjištěno s jakými problémy se poskytovatelé a pracovníci v těchto organizacích nejčastěji setkávají a jaká je v tomto městě poptávka po volnočasových aktivitách.

4.2 Metodika výzkumu

V praktické části práce bylo důležité zvolit hypotézu, která díky zvoleným metodám a zjištěným výsledkům, může být v závěru práce potvrzena nebo vyvrácena. Hypotéza: subjekt, který není zřízen městem, bude pro zájemce dražší.

Používanými metodami pro získávání podkladů pro praktickou část této práce byla jak kvantitativní metoda, konkrétně metoda dotazníku, tak metoda kvalitativní, konkrétně metoda polostrukturovaného interview.

První metoda je charakteristická zejména tím, že je písemně pokládáno několik otázek, na které respondenti písemně odpovídají. Aby byl dotazník náležitě vytvořen a měl patřičnou hodnotu, jsou zde podstatné podmínky. Těmito podmínkami se rozumí čas a pozornost na přípravu, zadávání a vyhodnocení dat. Pozitivem dotazníku je, že poskytuje v krátkém čase informace od velkého množství respondentů. Má také své negativum a tou je možná zaujatost výpovědi (Zelinková, 2003).

Pro přezkoumání vymezených podmínek, byl vytvořen jeden nestandardizovaný dotazník pro rodiče se zaměřením, které využívají instituce zabývající se volnočasovými aktivitami pro děti a mládež ve městě Jablonec nad Nisou a okolí. V dotazníku byly použity otevřené a uzavřené položky. Otevřené položky (nestrukturované), poskytly možnost dotazovaným, aby si sami rozhodli délku i obsah své odpovědi. Naopak uzavřené položky (strukturované), poskytly respondentům výběr z více variant. *Dotazník, kde respondent volí jednu z odpovědí, se snáze zpracovává, otevřené položky mohou přinést více informací, protože dávají volnost odpovídajícímu. Jsou však náročnější na zpracování.* (Zelinková, 2001).

Dotazník byl anonymní, v úvodu tohoto dotazníku byl objasněn záměr dotazníku, informace o zadavateli, instrukce k vyplnění a poděkování respondentům.

Druhou metodou pro získání podkladů pro praktickou část jsou polostrukturované interview s vybranými respondenty. *Obsahem rozhovoru jsou otázky, které stejně jako v dotazníku mohou být uzavřené, polouzavřené a otevřené, a odpovědi. Užíváme je tam, kde hledáme bezprostřední, osobní a mnohdy i důvěrné odpovědi. Rozhovor může být strukturovaný, kdy máme předem vytyčený cíl a cestu, jak k němu chceme dojít, tj. otázky a alternativy odpovědi jsou dány. Nestrukturovaný rozhovor znamená volné vyprávění, ve kterém podněcujeme mluvčího.* (Zelinková, 2001)

Polostrukturované interview je technika, která poskytuje možnost se předem zamyslet nad tématem v podobě předpřipravených okruhů otázek a umožnit tak oporu pro vedení rozhovoru. Na druhé straně umožňuje také respondentům pružně reagovat na vzniklou situaci v podobě otázek, které se mu nabídnou v průběhu rozhovoru.

Velkou výhodou této metody je, že umožňuje jít více do hloubky, může odkrývat nová témata. Umožňuje vyjasnit si vzniklá nedorozumění v průběhu rozhovoru a zajišťuje také větší flexibilitu. Naopak mezi nevýhody polostrukturovaného interview patří časová náročnost při přípravě rozhovoru a následné realizaci, technické vybavení a také přepis rozhovorů může zabrat velké množství času.

V následující tabulce jsou uvedeny informace o pracovnících a poskytovatelích volnočasových aktivit.

Tabulka 1: Přehled narátorů (příjmení jsou na přání všech vynechána)

Jméno	Věk	Instituce volného času
Dana	59 let	Soukromá taneční škola
Lenka	68 let	ZUŠ - hra na klavír
Jana	37 let	ZUŠ - tanec
Martina	36 let	DDM
Petra	39 let	Volnočasové aktivity při ZŠ
Pavel	34 let	Nízkoprahové zařízení

4.3 Vybrané instituce volného času pro děti a mládež v dané lokalitě

Jablonec nad Nisou

Jablonec nad Nisou, které je známé také jako město skla a bižuterie, má 45 000 obyvatel a rozlohu 31,38 km². Toto město má nadmořskou výšku 380 – 758 m n. m. a je to správní, kulturní a sportovně rekreační středisko Jizerských hor. Městem protéká řeka Nisa. K trvalému osídlení došlo v 16. Století, ale hlavní změna ve vývoji města nastala ve 2. polovině 17. Století. V této době se začíná velmi rychle rozvíjet sklářství, ale ukazuje se, že Jablonec má příznivou polohu k provádění obchodu. V roce 1808 byl Jablonec povýšen na městys a v roce 1866 na město. Roku 2001-2002 se stává součástí Libereckého kraje (Jablonec nad Nisou, 2013).

V této kapitole budou popsány vybrané instituce v dané lokalitě - v Jablonci nad Nisou, ve kterých pracují narátoři. Jedná se tedy o ZUŠ, DDM, nízkoprahové zařízení,

soukromou taneční školu DaM a o volnočasové aktivity jedné ze základní školy v tomto městě.

ZUŠ – základní umělecká škola působí ve městě Jablonec nad Nisou v různých podobách již od roku 1926. V současnosti tuto školu navštěvuje přibližně 1100 žáků, kteří dochází do tohoto centra na odpolední výuku. Děti a mládež si mohou vybrat ze čtyř oborů – hudební, taneční, výtvarný nebo literárně – dramatický. Pro školní rok 2015/2016 je školné na základě vyhlášky 71/2005 Sb. o základním uměleckém vzdělávání stanoveno podle druhu výuky. Například individuální výuka stojí pololetně 1 600 Kč, oproti tomu pěvecký sbor stojí pololetně 750 Kč. Ceny jsou ve všech oborech velmi podobné, a proto je tento druh kroužku relativně finančně dostupný (Základní umělecká škola, 2016).

Taneční škola DaM – byla založena Danou Malou v roce 1991 a je zaměřena na scénický tanec. Vyučuje se zde základní pohybová průprava, klasický, moderní a lidový tanec a taneční gymnastika. Tato škola nabízí atraktivní a různorodé taneční aktivity, které napomáhají správnému psychickému i fyzickému rozvoji dětí a mládeže. Díky kombinaci hudby a tance se snadněji rozvíjejí přirozené schopnosti a talent. V dnešní době tuto školu navštěvuje zájmově asi 100 mladých tanečníků a tanečnic ve věku od 4 do 20 let. Je zde také možné navštěvovat kurzy pro pokročilé, které jsou vhodné jako příprava na další taneční studium. Tato taneční škola je v rukou soukromé osoby, a proto je školné vyšší než například v ZUŠ nebo DDM. Školné se pohybuje od 1100 Kč až do 4500 Kč za pololetí, záleží jak často děti a mládež taneční školu navštěvují (Taneční škola Dam, 2011-2013).

Nízkoprahové zařízení (Kruháč) – od roku 2009 je toto zařízení určeno dětem a mladým lidem ve věku od 6 do 26 let, v regionu Jablonec nad Nisou, Tanvald a Železný Brod, kteří se ocitli v obtížné životní situaci. Zde děti a mládež získají informace, podporu, odbornou pomoc i příležitosti ke zdravému trávení volného času. Cílem těchto zařízení je pozitivní změna v životním postoji a sociální začlenění klientů. Velmi důležité a nezbytné pro sociální práci s touto cílovou skupinou, je navázání důvěry s klienty. Největší zájem je o mimoškolní přípravu, za kterou někteří klienti cíleně docházejí, protože potřebují například pomoc s domácími úkoly nebo referáty (Diakonie ČCE, 2016).

DDM – Dům dětí a mládeže zde byl zřízen v říjnu 1987 (tenkrát Městský dům pionýrů a mládeže). Od roku 1996 byl zřizovatelem Školský úřad v Jablonci, od něho poté převzal zřizovatelskou funkci Krajský úřad Liberec. Od roku 2008 se stalo zřizovatelem DDM město Jablonec nad Nisou a v té době již mělo toto zařízení za zkratkou DDM název Vikýř. V současnosti, kdy volnočasová nabídka slouží nejenom dětem a mládeži, ale i v celé šíři dospělé populaci, se preferuje místo DDM označení SVČ- Středisko volného času. V tomto zařízení si děti a mládež mohou vybrat z velkého množství kroužků – divadelní, hudební, jazykové, přírodovědné, sportovní, taneční, technické nebo výtvarné. Dále jsou zde pro děti a mladé lidi připraveny různé vědomostní soutěže, kurzy angličtiny a různé výukové programy. Vikýř pořádá také velké množství pobytových táborů v období letních prázdnin nebo také příměstské tábory. Rodiče si tak mohou vybrat z opravdu široké škály nabídky. Školné v těchto zařízení jsou velmi dostupné, pohybuje se zhruba od 1000-2000 Kč za rok, podle druhu kroužku (Vikýř, 2016).

Základní škola praktická – žáci, kteří navštěvují tuto školu, mohou bezplatně využívat zájmové aktivity, které pořádá škola v rámci mimoškolního vyučování. Rodiče, tak mohou své děti nechávat po škole na kroužcích, tím jim odpadá náročný přesun dítěte v odpoledních hodinách na volnočasový program a zároveň ušetří za školné za zájmové aktivity. Děti si tak mohou vybrat z velkého množství kroužků a vyzkoušet, co by je bavilo a nadále rozvíjelo. Na výběr mají z kroužku: hudebního, modelářského, paličkování, keramického, počítačového nebo sportovního (ZŠ Liberecká, 2016).

5 Data a diskuze

Pomocí kvalitativních a kvantitativních metod byly zjištěny výsledky, které budou představeny v následující kapitole.

5.1 Kvalitativní analýza

Tato první část práce těží z šesti polostrukturovaných interview od pracovníků institucí pro volnočasové aktivity dětí a mládeže. Rozhovor se skládá ze 13 otázek a hlavním cílem bylo zjištění, s jakými problémy se pracovníci těchto organizací nejčastěji setkávají, kde nejčastěji získávají prostředky na svou činnost a zda je podpora státu v této oblasti dostačující, či nikoli. Odpovědi na jednotlivé otázky byly porovnány a rozděleny do příslušných témat.

FINANČNÍ PROSTŘEDKY NA ČINNOST

Narátorka Jana - taneční kroužek z organizace ZUŠ uvedla, že nemůže přesně odpovědět na tuto otázku, protože se s touto problematikou ve svém oboru hlouběji neseznamuje. Je to v podstatě věc vedení školy a ona je jen řadový učitel. Pravděpodobně, ale škola získává prostředky částečně z výběru školného, částečně od města, který je zároveň zřizovatel této instituce, formou přidělených dotací a také částečně z výběru SRPDŠ. Podobnou odpověď měla i respondentka Lenka, která vyučuje hru na klavír taky v organizaci ZUŠ. Odpovědí bylo, že jsou státní škola, takže získávají prostředky od města a samozřejmě se škola nebrání různým sponzorským darům.

Naopak narátorka Dana, která je soukromou osobou a již 25 rokem vlastní svou taneční školu, uvedla, že finanční prostředky jsou získány ze školného od žáků a pouze asi 10% z celkového rozpočtu činí každý rok finanční příspěvek od města Jablonec nad Nisou. To je velmi špatný přístup, protože právě proto výše školného, v této soukromé škole musí být vyšší oproti organizacím, které získávají prostředky od města. Z tohoto důvodu je zde velmi silná konkurence a menší návštěvnost dětí vzhledem k nákladnější výši školného.

„Nízkoprahové zařízení je financováno z ministerských dotací, dále je financováno z příspěvků na provoz od města a z tzv. evropských dotací. Velkou roli hrají i příspěvky individuálních či menších dárců, z nichž financujeme menší projekty, např. doučování, které poskytujeme pro naše klienty” jak uvedl narátor Pavel z tohoto zařízení.

NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY

Na otázku, která se týkala nejčastějších problémů, se kterými se pracovníci mohou setkat, odpověděla respondentka Jana, že problémem je nedostatek finančních prostředků a jelikož Jana vyučuje tanec, tak i skutečnost, že je málo chlapců, kteří mají zájem o tento obor. Jablonec nad Nisou se za posledních pár let stal opravdu sportovním městem a tak rodiny s dětmi mají velkou škálu nabídky v oblasti volného času. Proto chlapci spíše vybírají chlapecké sporty, jako je fotbal, hokej apod., které jsou ve městě na vynikající úrovni. Narátorka Lenka vidí jako jeden z problému hlavně to, že dnešní mládež se zapojuje do mnoha kroužků a akcí, které například se studiem klavíru nesouvisí a tak na domácí přípravu žáků zbývá jen velmi málo času. Výkony a výsledky jsou pak podstatně nižší. Dalším mínusem je také to, že poptávka přihlášených žáků je většinou vyšší a tudíž není vždy možné uspokojit všechny žáky. Martina, která vyučuje ve Středisku volného času, uvedla, že problémem je především administrace, která je velmi složitá a zabírá mnoho času.

Respondentka Dana ze soukromé taneční školy vidí jako hlavní problém nedisciplinovanost a lenost dnešních dětí. Znalý vychovatelé a pedagogové volného času upozorňují na skutečnost, že roste počet dětí s výchovnými problémy. Dnešní děti patrně nejsou horší ani lepší, než tomu bylo v dřívější době. Žijí ale v jiných podmínkách, setkávají se s rozdílnými výchovnými metodami, mají volný přístup k informacím, dovedněji zvládají informační technologie, nabízí se jim možnosti zábavy bez vytváření vlastního úsilí. Z tohoto důvodu je práce s dětmi obtížnější, motivování dětí pro aktivní zájmové činnosti víc a víc náročnější. Těmto nárokům může vyhovovat pouze pedagog, který má oporu v hlubokých teoretických vědomostech a je také vybaven příslušnými pedagogickými dovednostmi a technikami. Je ale bezúčelné naříkat nad zkažeností dnešní mládeže, podstatné je hledat příčiny problému a nalézat účinné způsoby jejich řešení.

To ale očekává kvalitní vzdělávání a jeho celoživotní charakter (Bendl, 2015). Samozřejmě velkým problémem pro její školu, jsou i finanční prostředky, kterých je opravdu na tuto činnost nedostatek a tak jí nezbyvá se spolehnout jen a jen na sebe.

Respondent Pavel uvedl, že problémů je celá řada. Nejpalčivějším je krátkodobé financování. Většinou je financování na 1 rok, tzn., že netuší, zda se jim příští napřesrok podaří opět získat prostředky na provoz. Dalším problémem jsou požadavky na výkaznictví směrem k donátorům. „Požadavky na vykazování se turbulentně mění a neúměrně zatěžují pracovníky, kteří by se měli věnovat přímé práci s uživatelem, nikoliv krmení úřednického šimla nesmyslnými a dále nevyužívanými daty. Naprosto nejproblémovější je práce se samotnými uživateli zařízení“ uvedl Pavel. A v neposlední řadě se v tomto zařízení vyskytuje také problém převyšující poptávky nad nabídkou, protože tyto mimoškolní činnosti jsou poskytovány zcela zadarmo.

PODPORA STÁTU

Zda se respondentům zdá podpora státu dostačující, odpověděla Martina, že je vždy co zlepšovat, ale zaplat' Pánbůh za to, co nyní mají – že stát střediska volného času a DDM podporuje. Aktivitu středisek ale nejde financovat jen z příspěvku státu nebo nestátního zřizovatele, proto je zájmové vzdělávání středisek volného času umožňováno za úplatu. Výše částek se u jednotlivých kurzů a dalších forem aktivit odlišuje a určuje ji vedení středisek volného času na základě finanční obtížnosti jednotlivých činností, vybavení na ně, pomůcek a také podle místa, kde se činnost koná. Ceny se převážně pohybují od 300 do 2000 Kč za pololetí (Pomoc v domácnosti, 2016). Narátor Pavel naopak odpověděl, že celková podpora státu v oblasti zájmové péče pro děti a mládež nedokáže ze své pozice zhodnotit. Ale o zájmy dětí a mládeže, které pocházejí z neutěšených sociálních poměrů, dostatečně postaráno není.

Naopak narátorka Dana odpověděla, že co se týká soukromých subjektů, tak je podpora státu naprosto nulová, což samozřejmě souvisí s otázkami výše uvedenými, kdy se respondentka zmiňuje o finančních prostředcích na svou činnost. Dana také uvedla: „Kdyby byla podpora od státu alespoň taková, jako mají ZUŠ, nemuselo by být školné tak vysoké a tuto školu by mohlo navštěvovat více žáků.“

Podobnou odpovědí byla odpověď od Jany, které podpora státu připadá stále nedostatečná. Všechny respondentky uvedly, že podpora by měla být mnohem vyšší, když jejich zaměstnáním je rozvoj dětí a mládeže, který by se do budoucna měl odrazit ve prospěch celého státu.

OSLOVENÍ KLIENTŮ

Na otázku, jestli je v dnešní době, kdy je ve městě tolik aktivit těžké sehnat klienty a jak jsou klienti oslovováni, odpověděla narátorka Martina, že klienty těžké sehnat není, většinou se sami hlásí k zápisu. Uvedla jen, že se hlásí málo dětí z MŠ, pro které jsou také ve střediscích volného času připraveny aktivity. Toto středisko zájemce oslovuje především formou letáků, konkrétními vystoupeními s dětmi a i na sociálních sítích.

Základní umělecká škola také nemá problém se sháněním klientů, používají web, Facebook, letáky, vývěsní plochy, osobní doporučení. Obě respondentky ze ZUŠ odpověděly velmi podobně: „Rodiče obvykle sledují naše stránky a k vyhlášeným přijímacím pohovorům přicházejí sami. Jak jsem již výše uvedla, tak děti se hlásí více, než může škola přijmout,“ odpověděla Lenka. Narátorka Petra, která pracuje na základní škole v oblasti zájmového působení, uvedla, že klienty získávají na třídních schůzkách nebo prostřednictvím webových stránek.

Pavel z nízkoprahového centra uvedl, že před začátkem poskytování služeb informovali klienty o své činnosti především prostřednictvím školských zařízení. „Prostory NZDM Kruháč se ale nacházejí v lokalitě, kudy se pohybuje pravidelně množství bezprizorných dětí a mládeže. Záhy jsme začali řešit problém s nedostatečnou kapacitou služby“ řekl respondent Pavel.

Bohužel Dana má problémy se získáním klientů. V této soukromé sféře je nezbytný ohlas současných nebo bývalých žáků a jejich rodičů. Kvůli vysokému školnému dá mnoho rodičů raději přednost levnějším kroužkům, a tak se Dana musí velmi snažit, aby nalákala žáky do své školy. Využívá samozřejmě co nejmodernější technologie jako jsou plakáty, webové stránky a facebook.

VĚKOVÁ KATEGORIE KLIENTŮ

Co se týče věkové kategorie klientů, uvedly všichni respondenti, že vyučují všechny věkové kategorie, zejména pak 6 – 20 let.

DŮVODY ČINNOSTI

Proč si respondentky vybraly toto zaměstnání, odpověděla Jana: „Vždy mě to bavilo, sama jsem do ZUŠ chodila a nakonec jsem vystudovala taneční pedagogiku na JAMU.“ Narátorka Martina odpověděla, že má ráda děti, má ráda vlastní děti a kvalitní nabídku volnočasových aktivit, je to vlastně základ, co rodič pro své dítě může udělat. Rozvíjet ho ještě jinak než ve škole. Pochvaluje si, že je to moc pěkná práce. Respondentka Lenka uvedla, že ji těší práce s dětmi a to spojila s jejím koníčkem, kterým byla hudba. Dana na tuto otázku odpověděla, že získala potřebné kvalifikace vystudováním Akademie múzických umění, oborem byla taneční pedagogika a před 25 let tady nebyla taková nabídka volnočasových aktivit, proto se pustila do takové formy podnikání.

Narátorka Petra řekla, že jí vždy bavila a baví práce s dětmi. Jelikož Petra pracuje na Speciální základní škole, její práce je náročnější, protože tuto školu navštěvuje mnoho mentálně a tělesně postižených dětí. Ale o to více ji tato práce naplňuje.

5.2 Popis zkoumaného vzorku a průběh výzkumu

Dotazníky byly osobně rozneseny do 2 základních škol v Jablonci nad Nisou při konání třídních schůzek. Třídy byly vybrány náhodně. Po skončení třídních schůzek byly dotazníky vybrány od rodičů. Bylo rozneseno a rozdáno celkem 160 dotazníků. Správně odevzdáno (vyplněny všechny otázky) bylo 124 dotazníků, což je 77,5 % z celkového počtu. Při sběru dat byli všichni respondenti vstřícní a korektní. Konkrétní podoba dotazníku, viz příloha č. 1.

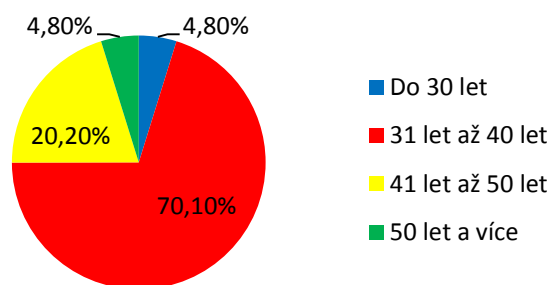
Výzkumný vzorek pracovníků lze charakterizovat takto: celkový počet respondentů 124 – 39 mužů (31,5 % z celkového počtu) a 85 žen (68,5 % z celkového počtu). Vzhledem k výrazné převaze žen, nebudou dále při následném vyhodnocování dat rozlišeny odpovědi žen a mužů. Podrobnosti o věku jsou obsaženy v následující tabulce (tab. č. 2) a grafu (graf č. 1).

Tabulka 2: Věk respondentů

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Do 30 let	6	4,8
31 let až 40 let	87	70,1
41 let až 50 let	25	20,2
50 let a více	6	4,8
celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 1: Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

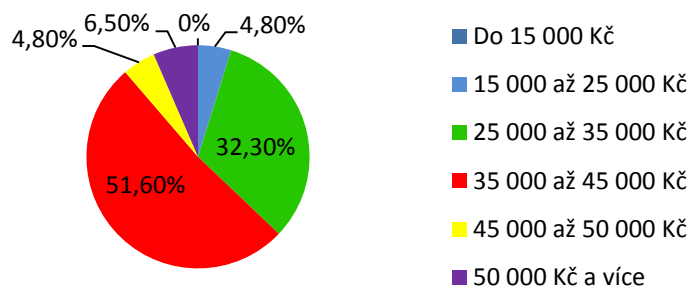
Položka č. 2 - bylo zjišťováno, jaký je celkový čistý příjem rodiny respondentů.

Tabulka 3: Celkový čistý příjem rodiny

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Do 15 000 Kč	0	0
15 000 Kč až 25 000 Kč	6	4,8
25 000 Kč až 35 000 Kč	40	32,3
35 000 Kč až 45 000 Kč	64	51,6
45 000 Kč až 50 000 Kč	6	4,8
50 000 Kč	8	6,5
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 2: Celkový čistý příjem rodiny

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení - nejvíce respondentů 51,6 % má celkový čistý příjem s partnerem/partnerkou v rozmezí 35 000 Kč až 45 000 Kč, další skupinkou jsou respondenti, kteří dají dohromady 25 000 Kč až 35 000 Kč, je to 32,3 %. 6,5 % respondentů uvedlo, že jejich čistý celkový příjem je 50 000 a více. Stejný počet a to 4,8 % mají dvě skupiny respondentů. Jedná se o rozmezí 45 000 až 50 000 Kč a naopak menší rozmezí příjmů, 15 000 až 25 000 Kč.

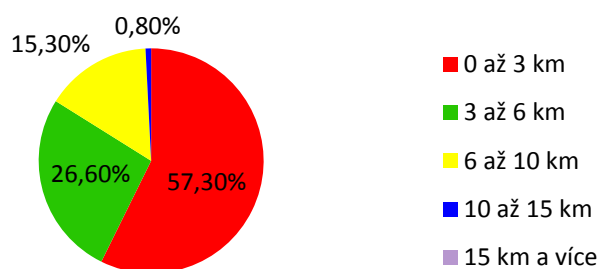
Položka č. 3 - Bylo zjišťováno, jaká je vzdálenost bydliště respondentů od centra města.

Tabulka 4: Vzdálenost bydliště od centra města

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
0 km až 3 km	71	57,3
3 km až 6 km	33	26,6
6 km až 10 km	19	15,3
10 km až 15 km	1	0,8
15 km a více	0	0,00
Celkem	124	100,00

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 3: Vzdálenost bydliště od centra města

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení - nejvíce respondentů bydlí do 3 km od centra města, takže jsou velmi blízko všem institucím pro trávení volného času mládeže a tudíž je mohou naplno využívat. 26,6 % respondentů bydlí ve vzdálenosti 3 až 6 km od centra města a 15,3 % dotazovaných na tuto otázku odpovědělo, že bydlí 6 až 10 km od centra města. Naopak pouze 0,8 % dotazovaných bydlí ve vzdálenosti 10 až 15 km a nikdo z respondentů, nebydlí v délce 15 km.

Položka č. 4 - U této otázky bylo zjišťováno, jaké mají respondenti nevyšší dosažené vzdělání. Tato otázka byla i na partnera/ partnerku respondenta.

Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Základní vzdělání	11	8,9
Střední vzdělání s výučním listem	28	22,6
Střední vzdělání s maturitou	55	44,4
Vyšší odborné vzdělání	2	1,5
Vysokoškolské vzdělání	28	22,6
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6: Nejvyšší dosažené vzdělání partnera/partnerky

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Základní vzdělání	9	7,3
Střední vzdělání s výučním listem	35	28,2
Střední vzdělání s maturitou	48	38,7
Vyšší odborné vzdělání	5	4,0
Vysokoškolské vzdělání	27	21,8
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení - Nejvíce respondentů 44,4 % má střední školu s maturitou, podobný počet 38,7 % bylo i u odpovědi partnera/ partnerky. Vysokoškolské vzdělání a střední školu s výučním listem má 22, 6 % respondentů. U partnera/ partnerky má vysokoškolské vzdělání 21,8 % a střední vzdělání s výučním listem 28, 2 % z dotazovaných. Nejméně respondentů 1, 5 % má vyšší odborné vzdělání a pouze základní školu má 8, 9 % dotazovaných. Odpovědi partnera/partnerky byly podobné. 4 % dotazovaných má vyšší odborné vzdělání a 7,3 % základní školu.

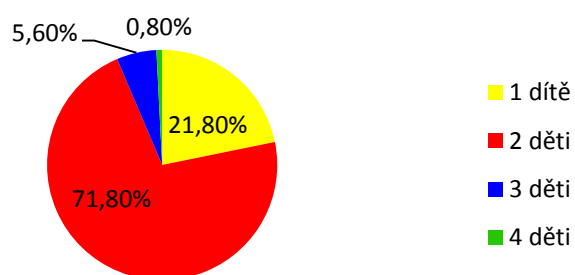
Položka č. 5 - respondenti měli uvést, kolik mají dětí ve věku 6 – 18 let

Tabulka 7: Počet dětí ve věku 6 – 18 let

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
1	27	21,8
2	89	71,8
3	7	5,6
4	1	0,8
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 4: Počet dětí ve věku 6-18 let

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení - 71,8 % respondentů mají 2 děti, 1 dítě v rodině má 21,8 % dotazovaných, 5,6 % respondentů má 3 děti a pouze 0,8 % dotazovaných má 4 děti.

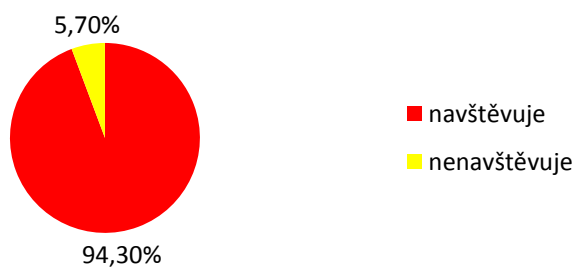
Položka č. 6 – respondenti měli uvést, kolik dětí navštěvuje alespoň jeden kroužek.

Tabulka 8: Počet dětí navštěvující nějaký kroužek

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Navštěvuje	217	94,3
Nenavštěvuje	13	5,7
Celkem	230	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 5: Počet dětí navštěvující nějaký kroužek

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – z celkového počtu 230 dětí navštěvuje 94,3 % alespoň jeden kroužek. Pouze 5,7 % z celkového počtu nenavštěvuje žádný kroužek.

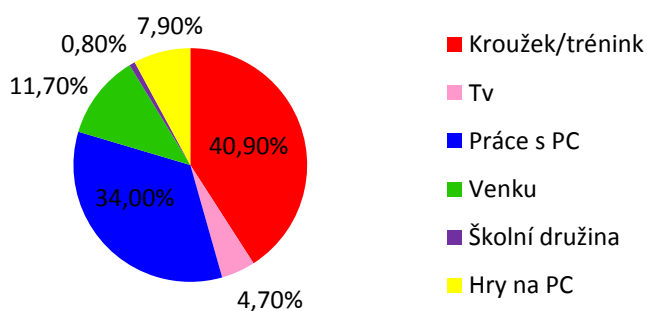
Položka č. 7 – bylo zjišťováno jaké mimoškolní aktivity dítě/ děti navštěvují. U této položky mohli respondenti označit i více odpovědí.

Tabulka 9: Mimoškolní aktivity dítěte/děti

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Kroužek/trénink	217	40,9
Televize	25	4,7
Práce s PC (škola)	181	34,0
Hry na PC	42	7,9
Venku	62	11,7
Školní družina	4	0,8
Celkem	531	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 6: Mimoškolní aktivity dítěte/děti

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – Nejvíce respondentů 40,9 % odpovědělo, že jejich dítě/ děti navštěvují v době mimo vyučování nějaký kroužek nebo trénink. 34 % dotazovaných uvedlo, že děti tráví svůj volný čas na počítači, na kterém se připravují na vyučování a vypracovávají různé domácí úkoly. Pouze 11,7 % dětí tráví svůj volný čas venku. Mnoho dětí má velké množství zájmových činností a tak jim na hraní si venku nezbývá moc času. 7,9 % dětí hraje na počítači pouze hry a počítač využívá jenom k tomuto účelu. 4,7 % respondentů dále uvedlo, že jejich dítě/ děti koukají ve svém volném čase na televizi a pouze 0,8 % dětí v době mimo vyučování navštěvuje školní družinu. Na otázku, zda děti mají i jiné mimoškolní aktivity, bylo odpovězeno - např. různé sportovní tréninky v rámci školy, nebo starší děti a mládež už mohou ve svém volném čase chodit na menší brigády a tím si přivydělat nějaké peníze.

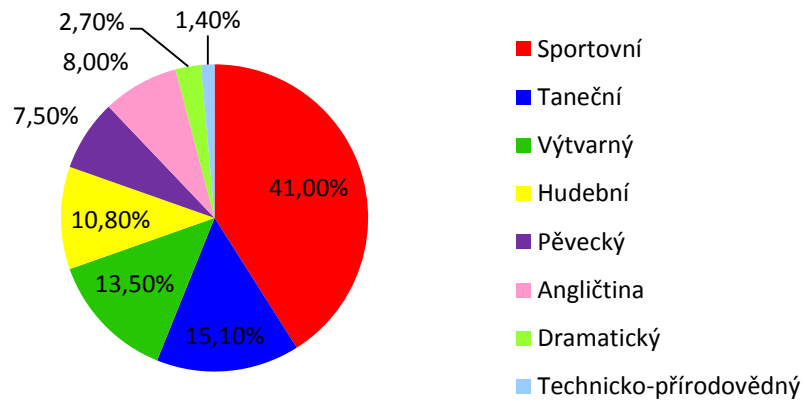
Položka č. 8 – tato otázka byla zaměřena na to, o jaký typ mimoškolní aktivity se jedná.

Tabulka 10: Typ mimoškolní aktivity dítěte/děti

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Sportovní	209	41,0
Taneční	77	15,1
Výtvarný	69	13,5
Hudební	55	10,8
Pěvecký	38	7,5
Angličtina	41	8,0
Dramatický	14	2,7
Technicko-přírodovědný	7	1,4
Celkem	510	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 7: Typ mimoškolní aktivity dítěte/děti

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – 41 % dětí navštěvují sportovní mimoškolní aktivity, 15,1 % z celkového počtu chodí na taneční kroužky. Výtvarným kroužkům se věnuje 13,5 % dětí a hudebním 10,8 %. Na zpěv chodí 7,5 % dětí. Jako jedna z odpovědí byla také uvedena angličtina, jako takové doučování mimo školu. Tento kroužek navštěvuje 8 % dětí. Do dramatických kroužků chodí 2,7 % dětí a mládeže. Jedna z odpovědí byla také technicko- přírodovědná mimoškolní aktivita, tuto aktivitu navštěvuje 1,4 % dětí.

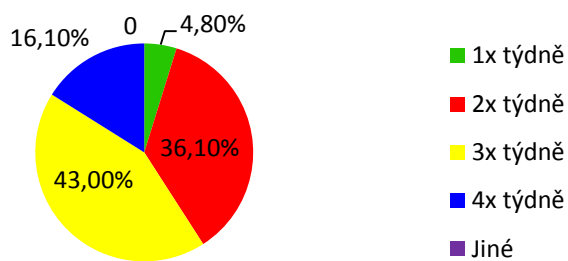
Položka č. 9 – dotazovaní měli uvést, jak často jejich dítě/děti kroužek navštěvují.

Tabulka 11: Návštěva kroužků

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
1x týdně	11	4,8
2x týdně	83	36,1
3x týdně	99	43,0
4x týdně	37	16,1
Jiné	0	0,0
Celkem	230	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 8: Návštěva kroužků

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – 43 % dětí chodí na kroužky pravidelně, často a to 3x týdně. Je velmi důležité, aby děti a mládež měli nějaké zájmy a koníčky. 2x týdně chodí

na kroužky 36,1 % dětí a 16,1 % má dokonce kroužek 4x týdně. 1x týdně má nějakou zájmovou činnost pouze 4,8 % dětí. Na otázku jiné, neodpověděl nikdo z dotazovaných.

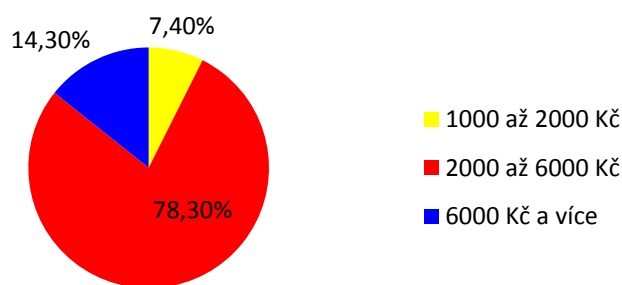
Položka č. 10 – bylo zjišťováno, kolik dotazované stojí kroužky dítěte/ dětí na jedno pololetí.

Tabulka 12: Finanční stránka kroužku za dítě/děti pololetně

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
1 000 až 2000 Kč	17	7,4
2 000 až 6 000 Kč	180	78,3
6 000 Kč a více	33	14,3
Celkem	230	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 9: Finanční stránka kroužku za dítě/děti pololetně

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – nejvíce respondentů 78,3 % uvedlo, že kroužky dítěte/ dětí je vyjdou na jedno pololetí v rozmezí od 2 000 Kč do 6 000 Kč. Druhou skupinou byli

respondenti, kteří zaplatí za kroužky svých dětí 6 000 Kč a více. Tato finanční stránka se velmi odvíjí od počtu dětí a také jak často dítě/děti kroužek navštěvují. 7,4 % respondentů uvedlo, že je kroužky svých dětí stojí od 1 000 Kč do 2 000 Kč.

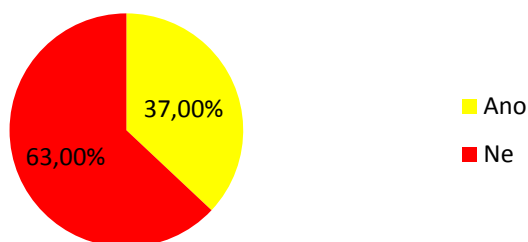
Položka č. 11 – respondenti měli uvést, zda jsou pro ně tyto kroužky finančně náročné.

Tabulka 13: Finanční náročnost kroužků

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Ano	46	37,0
Ne	78	63,0
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 10: Finanční náročnost kroužků

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – 63 % dotazovaných uvedlo, že pro ně kroužky nejsou finančně náročné. V Jablonci nad Nisou je opravdu široká škála zájmových činností, a pokud rodiče chtějí, aby děti vykonávali nějaké činnosti v době mimo vyučování, mohou si vybrat

i finančně dostupné kroužky. 37 % respondentů ale uvedlo, že jsou pro ně tyto kroužky finančně náročné.

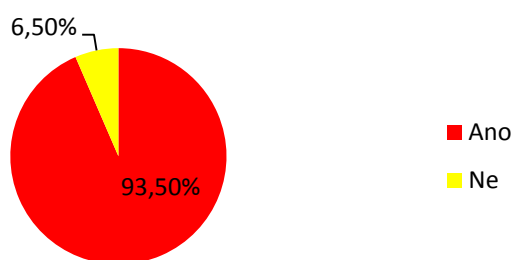
Položka č. 12 – dotazovaní měli uvést, zda se jim zdá dostačující nabídka volnočasových aktivit v Jablonci nad Nisou

Tabulka 14: Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Ano	116	93,5
Ne	8	6,5
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 11: Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – 93,5 % dotazovaných je velmi spokojeno s nabídkou volnočasových aktivit v tomto městě. Pouze 6,5 % respondentů s nabídkou spokojeno není a jako důvody byly uvedeny tyto příklady, že je v daném kroužku malá kapacita, a proto

se děti tohoto kroužku nemohou zúčastnit. Nebo se ve městě daný kroužek neprovozuje, dotazovaným chyběly především některé druhy sportů.

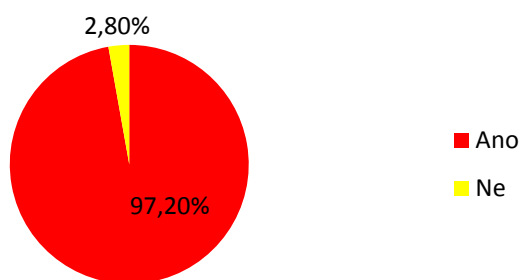
Položka č. 13 – bylo zjišťováno, zda děti dotazovaných navštěvují kroužky pouze v Jablonci nad Nisou.

Tabulka 15: Volnočasové aktivity pouze v Jablonci nad Nisou

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Ano	211	97,2
Ne	6	2,8
Celkem	217	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 12: Volnočasové aktivity pouze v Jablonci nad Nisou

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – většina dětí 97,2 % navštěvují kroužky pouze v Jablonci nad Nisou a rodiče tak nemusí své děti nikam dovážet. 2,8 % dětí naopak za kroužky dojíždí jinam, dle odpovědí respondentů do Liberce a Turnova.

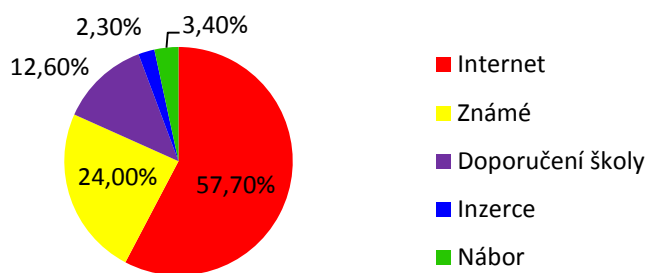
Položka č. 14 – bylo zjišťováno, jak respondenti nejčastěji získávají informace o volnočasových aktivitách. U této otázky mohli respondenti uvést i více z možností.

Tabulka 16: Získávání informací o volnočasových aktivitách

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Přes internet	101	57,7
Přes známé	42	24,0
Doporučení školy	22	12,6
Inzerce	4	2,3
Nábor	6	3,4
Celkem	175	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13: Získávání informací o volnočasových aktivitách

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – Nejčastější odpovědi 57,7 % na otázku, kde získávají informace o daném kroužku, bylo, že se respondenti spoléhají na internet a informace o množství a kvalitě kroužků, vyhledávají právě tam. 24 % respondentů získává informace od známých, od kterých se také dozvědí potřebné a důležité informace. 12,6 % přihlašují své dítě/ děti na kroužek na základě doporučení školy. 3,4 % respondentů získává informace prostřednictvím náborů a pouze 2,3 % pomocí inzerce. Na otázku, zda dotazovaní získávají informace jinak, byla uvedena odpověď, pouze prostřednictvím sociálních sítí – např. facebooku.

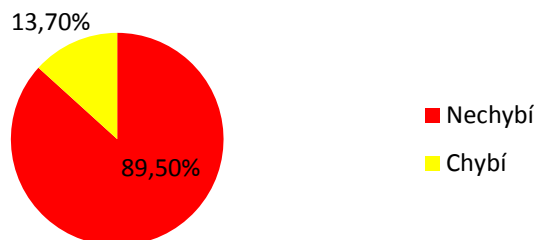
Položka č. 15 – respondenti měli uvést, zda jim ve městě chybí nějaká volnočasová aktivita.

Tabulka 17: Nedostatek volnočasových aktivit ve městě

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Nechybí	111	89,5
Chybí	13	13,7
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 14: Nedostatek volnočasových aktivit ve městě

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – 89,5 % respondentů uvedlo, že jim v Jablonci žádná volnočasová aktivita nechybí, že je zde opravdu na výběr. Pouze 13,7 % uvedlo, že jim v Jablonci nějaká aktivita chybí. Na otázku, jaká aktivita se ve městě nevyskytuje, byly odpovědi např. krasobruslení, fotografování nebo badminton.

Položka č. 16 – respondenti měli uvést, zda jejich dítě/ děti tráví svůj volný čas dobrovolně, tak jak si přeje.

Tabulka 18: Dobrovolná návštěva volnočasových aktivit

Varianta odpovědi	Počet odpovědí	%
Ano	124	100,0
Ne	0	0,0
Celkem	124	100,0

Zdroj: vlastní zpracování

Vyhodnocení – všichni dotazovaní 100,0 % uvedli, že jejich dítě/děti tráví svůj volný čas dobrovolně, tak jak si přejí.

6 Výsledky

Stanovená hypotéza, že subjekt, který není zřízen městem, bude pro zájemce dražší, se potvrdila, výsledky překvapující nebyly, protože jak se dalo čekat, největším problémem, se kterým se setkali poskytovatelé volnočasových aktivit, byl především nedostatek finančních prostředků na činnost. Jedná se zejména o soukromé subjekty, které město podporuje minimálně. Tento problém soukromníci řeší tak, že se snaží vybírat vyšší částku školného, aby pokryla veškeré náklady na provoz. Město poskytuje příspěvky pouze státním organizacím, pro které je zároveň zřizovatelem, a tak se soukromníci dále setkávají s velkou konkurencí v podobě ZUŠ nebo DDM. Soukromé školy se snaží upoutat pozornost občanů také různými profesionálními lektory, workshopy, představeními. Soukromá taneční škola dokonce pronajímá své prostory na vyučování bojového umění Capoeiry nebo poskytuje individuální lekce a hodiny tance pro dospělé.

Výsledky kvantitativního šetření také překvapující nebyly. Na základě studia odborné literatury bylo zjištěno, jaké kroužky může mládež do 18 let navštěvovat a jaké možnosti se ve městě Jablonec nad Nisou vyskytují. V průběhu výzkumu bylo zjištěno, kolik rodičů nabídky volnočasových aktivit využívá a tak jak bylo předpokládáno, rodiče mohou pro své děti vybírat z mnoha institucí volnočasových aktivit, a proto děti tyto instituce velmi často využívají k návštěvě zájmových činností. Dostupnost těchto institucí je tedy velmi dostačující. Minimum odpovědí od respondentů bylo, že rodiče nemají finanční prostředky na tyto aktivity, nebo že je zde nedostatečné množství organizací, které se zabývají zájmovými činnostmi.

Nejčastějšími mimoškolními aktivitami dětí jsou především kroužky nebo tréninky, ve kterých děti rozvíjí své psychické a fyzické stránky osobnosti. Další aktivitou v době mimo vyučování je práce s počítačem v rámci vypracování domácích úkolů a referátů. V dnešní době také mnoho dětí tráví svůj volný čas hraním her na počítači nebo sledováním televize. Tyto odpovědi od respondentů nebyly tak časté, protože rodiče nepřiznají, zda tyto činnosti jejich děti vykonávají. Bohužel málo dětí a mládeže tráví svůj volný čas venku, především je to z důvodu, velkého množství kroužků a tréninků, a tak jim čas na tyto aktivity nezbývá.

Velmi také záleží na finanční situaci celé rodiny, ale většina respondentů dosahuje celkového čistého rodinného příjmu do 45 000 Kč, rodina si tak může vybrat jak ze státních organizací, tak ze soukromých subjektů, dle výše příjmů. Pro některé rodiče jsou volnočasové aktivity finančně náročné, a tak buď jejich dítě/děti nenavštěvují žádný kroužek nebo rodiče musí volit nejlevnější variantu. Ve městě se nachází ale nízkoprahové zařízení, které mohou využívat děti a mládež v době mimo vyučování, za které se nemusí platit. Otázkou ale zůstává, zda rodiče o této alternativě vědí.

Větší obsazenost je ve státních institucích, především z důvodu nižšího školného. Dalším důvodem může být také to, že DDM a ZUŠ, nabízejí daleko více kroužků a rodiče tak mohou volit mezi sportovním, hudebním, hereckým, tanečním, výtvarným nebo pěveckým kroužkem. Soukromé instituce se většinou zaměřují na jeden druh kroužku, především se jedná o soukromé taneční školy. Nejvíce jsou preferovány sportovní zájmové aktivity, děti a mládež tak mohou ve volném čase chodit hrát fotbal, hokej, florbal, volejbal, basketbal, dále pak lyžování a další sportovní aktivity, které město nabízí. V dnešní době se také velmi rozšířily kroužky cizích jazyků a děti tak mají možnost procvičovat konverzaci nebo se doučit s profesionálním lektorem, to, čemu ve škole neporozuměly. Tyto kroužky se odehrávají především individuálně, či v menším počtu a pro větší přirozenost lektoři docházejí k dítěti domů. Velké množství kroužků organizují také základní školy, které se snaží o to, aby děti měly nějaké zájmové činnosti v době mimo vyučování. Jedná se především o sportovní kroužky, ale také o kroužky, které pomáhají rozvíjet manuální zručnost dětí.

Nejčastěji rodiče platí za pololetí v zájmové oblasti částky do 6 000 Kč, samozřejmě záleží, kolik dětí rodiče mají. Oslovené rodiny mají především 2 nebo 1 dítě. Dalším faktorem je to, jak často dítě nebo děti kroužek navštěvují a v neposlední řadě, zda navštěvují kroužky v soukromém nebo veřejném sektoru. Nejvíce užitečné je kroužek navštěvovat alespoň 2x - 3x týdně, což většina respondentů uvedla jako nejčastější odpověď. Instituce umožňují návštěvu kroužků víckrát za týden, aby se zefektivnila výuka.

Informace o volnočasových aktivitách rodiče získávají především na internetu a od známých. V dnešní době jsou velmi rozšířené a oblíbené sociální sítě, které samozřejmě

každá organizace využívá a snaží přes ně tak nalákat své klienty. Je nezbytné, aby organizace vedla a aktualizovala webové stránky. Velmi často jsou děti také přihlášeny na kroužek na základě doporučení školy, kde pedagogové vidí, jak je dítě/děti fyzicky nebo jinak zručné, nadané a mohou tak doporučit rodičům vhodnou volnočasovou aktivitu.

Rodiče jsou velmi spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit pro děti a mládež ve městě Jablonec nad Nisou a navštěvují především kroužky v tomto městě. Rodiče, kteří bydlí dál od centra města, dítě/děti na kroužky vozí, nebo využívají například aktivity v rámci školy. Nejčastějším důvodem, proč rodiče nejsou spokojeni s nabídkou zájmových činností ve městě, bylo to, že se ve městě buď neprovozuje daný sport, nebo je v té instituce malá kapacita a tudíž, své dítě/děti nemůže na daný kroužek přihlásit. Jako chybějící aktivita se v odpovědích objevily především sportovní aktivity a to zejména krasobruslení, badminton nebo kroužek fotografování.

Všechny děti a mládež dle odpovědí respondentů své zájmové aktivity navštěvují dobrovolně a tak jak si přejí, bohužel nebyla možnost se zeptat dětí a tak není zcela jasné, zda si kroužky vybraly samy a dochází na ně dobrovolně.

Vzhledem k relativně nízkému počtu dotazovaných je zřejmé, že závěry rozhodně nelze zobecnit na celé město Jablonec nad Nisou. To ale nebylo cílem výzkumu, protože velikost celé této práce tak rozsáhlé zkoumání neumožňuje. Je potřeba také zohlednit, že dotazník byl pouze pro rodiče a tak je možné, že pokud by na stejné otázky odpovídaly děti a mládež, došlo by se k jiným závěrům. Dalším důležitým faktorem, který je třeba zmínit, je to, že bylo vybráno město Jablonec nad Nisou a tak jsou všichni dotazovaní, a to jak ze stran institucí, tak ze stran rodičů z tohoto města. Je tedy možné, že pokud by byl průzkum proveden v jiných městech České republiky, došel by tento výzkum k odlišným závěrům.

7 Závěry a doporučení

Jelikož největším problémem, se kterým se setkávají především soukromé subjekty, byl nedostatek finančních prostředků na jejich činnost, proto je třeba, zamyslet se nad tím, jak tyto instituce podpořit, aby se tato situace změnila a subjekty měly větší šanci získat vyšší dotace na svojí bezesporu záslužnou činnost. Potom by mohly volit takovou cenu školného, jako nesoukromé a poskytovat zájmové aktivity na kvalitní úrovni a nesetkávat se s dalším problémem a to je vzniklá konkurence.

Aby tyto soukromé instituce mohly provozovat svou činnost, je potřeba podpora státu, kraje nebo města. Tyto instituce by měly dostávat příspěvky, alespoň v podobné výši, tak jak to mají ZUŠ nebo DDM. Ve městě by se tak nevyskytovala poptávka, která převyšuje v některých případech nabídku a také již zmíněná konkurence.

Organizace, pro které není město zřizovatelem, by se měly snažit žádat o dotace a granty na svou činnost. Tyto granty by jim měly být udělovány, aby si mohli snížit výši školného. Tím by se vyřešilo hned několik problémů. Snížila by se tak konkurence ve městě, převyšující poptávka by se rozprostřela do všech institucí v Jablonci nad Nisou a rodiče by tak mohli využívat všechny organizace, ve kterých by mládež mohla trávit svůj volný čas. Otázkou ale zůstává, jestli žádost o tyto dotace není náročná a proces o získání dotací tak není složitý. Proto mnoho organizací tuto možnost nevyužívá. Je to složitá metoda, jak získat finanční prostředky. Doporučením by tedy bylo zjednodušení procesu získání dotací a grantů.

8 Závěr

Využívání volného času je považováno za nezbytnou součást rozvíjení osobnosti každého jedince. Stát, kraje i obce, by se měly neustále snažit o rozvoj volnočasových aktivit pro všechny věkové kategorie. Hlavním důvodem je především to, že představují základní prevenci v boji proti dětské kriminalitě, požívání drog a snižování nesnášenlivosti mezi sebou navzájem. Děti a mládež se již od útlého věku, pokud navštěvují nějaké zájmové činnosti, učí vzájemné toleranci, respektování, smyslu pro povinnost, práci v kolektivu, sebekázní a dalším velmi důležitým vlastnostem.

Děti a mládež mohou navštěvovat základní umělecké školy, střediska pro trávení volného času, nízkoprahová zařízení, soukromé subjekty, mimoškolní aktivity základních a středních škol a další organizace, které se snaží o smysluplné vyplňování volného času. Proto dostupnost volnočasových aktivit je naprosto nezbytná. Za zmínku určitě stojí také to, jak pedagogové a vychovatelé přistupují k volnému času a jak se snaží děti a mládež rozvíjet. Protože se děti neustále vyvíjejí, je důležité vybrat správné výchovné metody a také zvolit osobní příklady, které jsou pro každou věkovou kategorii nejefektivnější.

Využívání volného času je dáno především tím, jak je k činné formě přistupováno jak v rodině, tak ve škole, ale i v daných organizacích. Některé organizace se snaží o rozvíjení jak fyzické tak psychické stránky dítěte, jejich činnosti jsou kreativní a zajímavé. Jiné naopak volí nenáročné aktivity, které spíše snižují kvalitu trávení volného času a tyto činnosti lze označovat pouze jako zabíjení času, než jejím naplňováním. Organizace by se měly v dnešní moderní době snažit o co nejefektivnější výuku, aby měly dobré ohlasy od současných nebo minulých klientů.

Rodiče jsou velmi spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit ve městě Jablonec nad Nisou. Dostupnost je velmi dostačující a rodiče tak mohou vybírat z velkého množství zájmových činností. Některé organizace se snaží volit takovou výši školného, aby tyto aktivity byly pro rodiče dostupné i finančně. Bohužel některé organizace město podporuje jen minimálně, a tak musí volit takovou výši školného, která pokryje veškeré náklady na

celý její provoz. S tímto problémem se setkávají především soukromé subjekty, pro které město není zřizovatelem. Pracovníci a pedagogové volnočasových aktivit se setkávají s dalším problémem, kterým může být občasná převyšující poptávka nad nabídkou, a tak některé školy nemohou přijmout všechny přihlášené účastníky. Tento problém se vyskytuje především u DDM nebo ZUŠ, které mohou volit nižší cenu školného. Řeší se i otázka disciplinovanosti dnešní mládeže. Mládež má daleko více možností, jsou schopnější v informačních technologiích, rychle se učí novým věcem, a tak zábava může být získána bez většího úsilí.

Nejrozšířenější aktivitou, jak trávit volný čas, jsou mezi dětmi a mládeží sportovní aktivity, které děti a mládež mohou vykonávat v rámci školy nebo za sportem dochází do jiných středisek. Informace o volnočasových aktivitách jsou získávány především z webových stránek organizace nebo prostřednictvím školy, kde pedagogové sledují žáky, jak jsou fyzicky zdatní a podle toho mohou doporučit nějaký kroužek. Dle výzkumu z dotazníkového šetření je zřejmé, že většina dotazovaných se snaží pro své děti hledat vhodné zájmové činnosti, i když jsou finančně náročnější. Nabídka volnočasových aktivit pro většinu dotazovaných je dostačující, chybí zde jen pár aktivit, které ale může nabídnout například 15 km vzdálené město Liberec nebo 20 km vzdálené město Turnov.

Město Jablonec nad Nisou je velmi sportovně založené, proto je snadné zvolit vyhovující kroužek pro děti a mládež. Jedná se hlavně o lyžařské a atletické disciplíny. Lyžování zde má dlouholetou tradici, protože město leží v podhůří Jizerských hor, tak dostupnost zimních sportů je snadná.

Věnování se volnočasové aktivitě dětí a mládeže ve městě není jen pouhou formalitou nebo zaplněním tabulek a výkazů nebo jen čerpáním dotací. Již zmíněné úspěchy jasně dokazují, že věnování se talentům se viditelně zúročí v úspěších. A ti, co nedosáhnou na medaile, tak se minimálně několik týdnů, měsíců, roků věnují něčemu, co je rozvíjí, baví, naplňuje a hlavně nemají čas se věnovat negativně patologickým jevům, které jsou v jejich období vývoje, tak nebezpečné.

Další aspekty, které budou připisovat kladné body tomu, že je potřeba, aby stát, města, obce, školy, další organizace a hlavně rodiče věnovali této problematice velký zájem a neodsouvali to, na tak zvanou „druhou kolej“, což se často stává. Bohužel, jak je již několikrát zmíněno v této práci, v současné době jsou nejtíživějším problémem stále finance. Už z důvodu toho, že se touto problematikou zabývá tato práce, by autorka přála všem dětem, mládeži, rodičům, pedagogům, vychovatelům i pracovníkům v jiných organizacích, aby se situace v této oblasti zlepšila.

9 Seznam zdrojů

9.1 Odborná literatura

BENDL, Stanislav, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Vydání 1. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina, 2010. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-471-6.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav, PÁVKOVÁ, Jiřina. 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

HÁJEK, Bedřich. 2004. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: IDM MŠMT. ISBN 80-86784-06-1.

HRADEČNÁ, Marie. 1995. *Vybrané problémy sociální pedagogiky: [skripta]*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-015-7.

KNOTOVÁ, Dana. 2011. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9.

NĚMEC, Jiří. 2002. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-012-3.

PÁVKOVÁ, Jiřina. 2008. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-423-6.

PÁVKOVÁ, Jiřina. 2001. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7178-569-5.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. 2008. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. [i.e. Vyd. 5.]. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-416-8.

ŠERÁK, Michal. 2009. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-551-6.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. 2001. *Základy pedagogiky volného času*. 2. upr. a dopl. vyd. Brno: Print-Typia. ISBN 80-86384-00-4.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. 1992. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-0428-2.

ZELINKOVÁ, Olga. 2003. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-800-7.

ZELINKOVÁ, Olga. 2001. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]*. Vyd. 1. Praha: Portál. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-544-X.

9.2 Internetové odkazy

Pomoc v domácnosti. *Střediska a centra volného času*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <http://pomocvdomacnosti.cz/strediska-a-centra-volneho-casu>

Jablonec nad Nisou. *Město*. [online]. 2000-2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <http://www.mestojablonec.cz/>

Základní umělecká škola. *O nás*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <http://www.zusjbc.cz/o-nas>

Taneční škola Dam. *O nás*. [online]. 2011-2013 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.tanecdam.cz/>

Diakonie ČCE. *Kruháč*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.jablonec.diakonie.cz/kruhac/>

Vikýř, Středisko volného času. *Historie*. [online]. 2016 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.vikyr.cz/historie-vyrocní-zpravy>

ZŠ Liberecká Jablonec nad Nisou. *Zájmová činnost*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://zsliberecka31.cz/zajmova-cinnost.html>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled narátorů.....	49
Tabulka 2: Věk respondentů	57
Tabulka 3: Celkový čistý příjem rodiny	58
Tabulka 4: Vzdálenost bydliště od centra města	59
Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání	60
Tabulka 6: Nejvyšší dosažené vzdělání partnera/partnerky	61
Tabulka 7: Počet dětí ve věku 6-18 let	62
Tabulka 8: Počet dětí navštěvující nějaký kroužek	63
Tabulka 9: Mimoškolní aktivity dítěte/děti	64
Tabulka 10: Typ mimoškolní aktivity dítěte/děti	65
Tabulka 11: Návštěva kroužků	67
Tabulka 12: Finanční stránka kroužku za dítě/děti pololetně	68
Tabulka 13: Finanční náročnost kroužků.....	69
Tabulka 14: Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit.....	70
Tabulka 15: Volnočasové aktivity pouze v Jablonci nad Nisou.....	71
Tabulka 16: Získávání informací o volnočasových aktivitách	72
Tabulka 17: Nedostatek volnočasových aktivit ve městě.....	73
Tabulka 18: Dobrovolná návštěva volnočasových aktivit.....	74

Seznam grafů

Graf 1: Věk respondentů.....	58
Graf 2: Celkový čistý příjem rodiny.....	59
Graf 3: Vzdálenost bydliště od centra města.....	60
Graf 6: Počet dětí ve věku 6-18 let.....	62
Graf 7: Počet dětí navštěvující nějaký kroužek.....	63
Graf 8: Mimoškolní aktivity dítěte/děti.....	64
Graf 9: Typ mimoškolní aktivity dítěte/děti.....	66
Graf 10: Návštěva kroužků.....	67
Graf 11: Finanční stránka kroužku za dítě/děti pololetně.....	68
Graf 12: Finanční náročnost mimoškolních aktivit.....	69
Graf 13: Spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit.....	70
Graf 14: Volnočasové aktivity pouze v Jablonci nad Nisou.....	71
Graf 15: Získávání informací o volnočasových aktivitách.....	72
Graf 16: Nedostatek volnočasových aktivit ve městě.....	73

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro rodiče, které využívají volnočasové aktivity pro své děti

Příloha 2: Rozhovor s pracovníky a poskytovateli volnočasových aktivit

Dotazník

Dobrý den,

Studuji na České zemědělské univerzitě v Praze, obor Hospodářská a kulturní studia. Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který slouží pro potřeby mé diplomové práce.

Dotazník je anonymní. Vámi vybranou možnost zaškrtněte, případně doplňte odpověď.

Za vyplnění dotazníku Vám předem velice děkuji.

Karolína Šmídová

1. Jaký je Váš věk?

- do 30 let včetně
- 31 let až 40 let
- 41 let až 50 let
- 50 let a více

2. Jaký je celkový čistý příjem Vaší rodiny?

- do 15 000 Kč
- 15 000 Kč až 25 000 Kč
- 25 000 Kč až 35 000 Kč
- 35 000 Kč až 45 000 Kč
- 45 000 Kč až 50 000 Kč
- 50 000 Kč a více

3. Jaká je vzdálenost Vašeho bydliště od centra města?

- 0 km až 3 km
- 3 km až 6 km
- 6 km až 10 km
- 10 km až 15 km
- 15 km a více

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání a vzdělání Vašeho partnera/partnerky?

Vy:

- základní vzdělání
- střední vzdělání s výučním listem
- střední vzdělání s maturitní zkouškou
- vyšší odborné vzdělání
- vysokoškolské vzdělání

Váš partner/partnerka:

- základní vzdělání
- střední vzdělání s výučním listem
- střední vzdělání s maturitní zkouškou
- vyšší odborné vzdělání
- vysokoškolské vzdělání

5. Kolik máte dětí ve věku 6-18 let?

.....

6. Napište počet Vašich dětí ve věku 6-18 let, které navštěvují nějaký kroužek.

.....

7. Jaké jsou mimoškolní aktivity Vašeho dítěte/ dětí? (možno vybrat i více z možností)

- chodí do kroužku/ů nebo na trénink
- kouká na televizi
- pracuje s počítačem (využívá pro školu, zájmy, hledání informací, atd.)
- hraje hry na počítači (pokud většinu času hraje jen hry, jinak zvolte předchozí možnosti)
- je venku (hraje si s kamarády, výlety, kolo, skateboard, sport, atd.)
- je ve školní družině a poté jen doma
- jiné (napište jaké).....

8. Jaký typ mimoškolní aktivity Vaše dítě/děti navštěvují?

.....
(sportovní, taneční, výtvarný, hudební, pěvecký, jazykový, plavání,...)

9. Jak často Vaše dítě navštěvuje kroužky?

- 1x týdně
- 2x týdně
- 3x týdně
- 4x týdně a více
- jiné (napíšte, jak často) .....

10. Napíšte, kolik peněz Vás stojí kroužky dítěte/dětí pololetně?

DÍTĚ	CELKOVÁ ČÁSTKA POLOLETNĚ
1.	
2.	
3.	
4.	

11. Jsou tyto kroužky pro Vás finančně náročné?

- ano
- ne

12. Jste spokojeni s nabídkou mimoškolních aktivit ve Vašem městě?

- ano
- ne
- pokud ne, uveďte proč.....

13. Navštěvují Vaše dítě/děti kroužky pouze v Jablonci nad Nisou?

- ano
- ne
- pokud ne, uveďte, kam děti vozíte.....

14. Jak hledáte aktivity pro Vaše děti?

- přes internet
- přes známé
- doporučení školy
- inzerce
- nábor
- jinak.....

15. Která aktivita Vám pro děti ve městě chybí?

.....

16. Tráví Vaše dítě svůj volný čas dobrovolně, tak jak si přeje?

- ano
- ne

Rozhovor

1. Pohlaví, věk
2. V jaké zájmové oblasti se pohybujete?
3. Kdo je Vaším zřizovatelem?
4. Jak dlouho vykonáváte zájmové vzdělávání?
5. Z jakých důvodů jste si vybral/a tuto činnost?
6. Jste spokojen/a s finančním ohodnocením Vaší práce?
7. Jaká je nejčastější věková kategorie Vašich klientů?
8. Kde nejčastěji získává Vaše organizace finanční prostředky na činnost?
9. Co patří mezi nejčastější problémy, se kterými se setkáváte?
10. Pociťujete v rámci města konkurenci?
11. Je těžké sehnat klienty? Jak je nejčastěji oslovujete?
12. Co by Vám dle Vašeho názoru usnadnilo práci?
13. Zdá se Vám podpora státu v oblasti zájmové péče o děti a mládež dostačující?